

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Postoj konzervativní strany Velké Británie k Evropské unii
v letech 1981 – 2010**

Barbora Kukulová

Bakalářská práce

2015

Prohlášení:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Písku dne 30. 6. 2015

Barbora Kukalová

Titul

Postoj konzervativní strany Velké Británie k Evropské unii v letech 1981 – 2010

Anotace

Tato práce pojednává o zahraniční politice Konzervativní strany Velké Británie v letech 1981 – 2010 se zřetelem k době, kdy premiéry Velké Británie byli členové této strany (jmenovitě Margaret Thatcherová, John Major a David Cameron). Práce se zaměřuje na popis zásadních mezníků, které formovaly vývoj Konzervativní strany a jejích hlavních představitelů v daném období. Prostor bude také dán klíčovými událostmi na půdě domácí politiky, aby bylo možno chápat téma v širších souvislostech.

Klíčová slova

Konzervativní strana, Margaret Thatcherová, John Major, David Cameron, 20. století, Studená válka

Title

The Conservative Party of the United Kingdom and its attitude towards the European Union between years 1981 - 2010

Annotation

The main topic of this dissertation is the Conservative Party of the United Kingdom and its attitude towards the European Union between years 1981 – 2010, especially when its members were prime ministers of the United Kingdom (namely Margaret Thatcher, John Major and David Cameron). The dissertation is focused to describe main events that led to an evolution of the Conservative Party and its main representatives in the issued term. Also the important event from an internal politics will be briefly mentioned to understand it in a wider context.

Key words

A Conservative Party, Margaret Thatcher, John Major, David Cameron, 20th Century, The Cold war

Poděkování:

Tímto chci poděkovat především panu doc. PhDr. Václavu Veberovi za cenné rady, trpělivost a ochotu při vedení této práce. Dále děkuji své rodině a především přátelům za podporu, bez které by tato práce nemohla vzniknout.

V Písku dne 30. 6. 2015

Barbora Kukalová

Obsah

1. Úvod	1
2. Konzervativní strana Velké Británie	3
3. Vláda Margaret Thatcherové.....	5
3.1 Počátky vlády a politické cíle.....	7
3.2 Velká Británie a Evropské společenství.....	8
3.3 Obtížný rok 1981.....	9
3.4 Válka o Falklandy	10
3.4.1 Počátek konfliktu.....	10
3.4.2 Průběh války.....	11
3.4.3 Dozvuky války a následná situace	13
3.5 Rok 1983 a zasedání Evropské rady ve Stuttgartu	14
3.6 Rok 1984 a zasedání Evropské rady ve Fontainebleau	15
3.7 Bílá kniha o vnitřním trhu a Jednotný evropský akt	17
3.8 Velká Británie v rámci Studené války.....	19
3.8.1 Program SDI a počátky pádu komunismu.....	23
3.8.2 Klíčový rok 1989.....	24
3.8.3 Opětovné setkání v roce 1990 Thatcherová vs. Gorbačov	25
3.8.4 Sjednocení Německa	27
3.8.5 Pád Berlínské zdi.....	28
3.8.6 Sjednocení Německa nejlepším možným řešením.....	29
3.8.7 Zhodnocení - Margaret Thatcherová jako prostředník v době sjednocování Německa.....	31
3.8.8 Pád z politických výšin	32
4. John Major.....	35
4.1 Vláda Johna Majora	35
4.2 Válka v Perském zálivu.....	36
4.3 Maastrichtská smlouva a spory ve straně.....	39
4.4 „Černá středa“ pro Velkou Británii	41
5. Konzervativní strana v opozici.....	44
5.1 Amsterodamská smlouva	44
5.2 Konzervativní strana a válka v Afghánistánu	45
5.3 Konzervativní strana a válka v Iráku.....	46
6. Vláda Davida Camerona	48

6.1 Budoucnost Konzervativní strany	49
6.2 David Cameron a postoj k EU.....	49
6.3 M. Thatcherová versus D. Cameron.....	51
7. Závěr.....	52
8. Resumé	54
9. Seznam pramenů a literatury.....	55
Knihy:.....	55
Denní tisk:	56
Internetové zdroje:.....	56
10. Přílohy	61

1. Úvod

Ve své práci jsem se pokusila zachytit působení Konzervativní strany Velké Británie ve vztahu k Evropské unii v letech 1981 – 2010, přičemž důraz byl kladen hlavně na období, v nichž byli premiéry Velké Británie členové této strany. Práce mírně přesahuje vymezené časové období, a to z důvodu lepšího nastínění situace.

V počátku práce jsem stručně shrnula historii Konzervativní strany Velké Británie až do doby, kdy v ní nastoupila k moci Margaret Thatcherová, na jejíž vládu jsem pak plynule navázala v kapitole následující.

Osobnost Margaret Thatcherové se natolik výrazně zapsala do historie Konzervativní strany, že je jí věnována i podstatná část této práce. Kapitulu o této britské premiérce jsem se snažila rozdělit na několik podkapitol, aby tak bylo možné chronologicky a přehledně sledovat vývoj jednotlivých událostí od jejího nástupu do čela vlády až po politický pád v roce 1990.

Jednotlivě jsem se v podkapitolách věnovala i problematice Studené války a poté dění při sjednocování Německa, jelikož mi přišlo vhodnější nedělit tuto tematiku na jednotlivé chronologické díly, nýbrž ji vylíčit jako celek.

Další kapitola se věnuje osobě Johna Majora a následně také problémům, které byl nucen v době vykonávání funkce premiéra řešit, jako např. válku v Perském zálivu či ratifikaci Maastrichtské smlouvy.

Poté se Konzervativní strana dostává do opozice, což jí ale stále dává prostor, aby se vyjadřovala k událostem kritickým pro dané období. Konkrétně se jednalo o války v Afganistánu a Iráku a problematiku neustále hrozícího terorismu.

Šestá kapitola se pak zabývá osobou Davida Camerona, který je po dlouhé době úspěšným leaderem Konzervativní strany. Jsou zde také řešeny otázky Cameronova postoje k Evropské unii a nastíněny základní rozdíly mezi jeho politickými názory a názory jeho ženské předchůdkyně.

Z hlediska literatury práce čerpala především z internetových zdrojů, ačkoli stěžejními pro mne byla díla týkající se Evropské unie (VEBER 2009; FIALA-PITROVÁ 2009) a Margaret Thatcherové (ROVNÁ 1991; FAJMON 1999) a pak také samotné paměti v textu zmiňovaných politiků (THATCHER 1996; BLAIR 2011). Nejnovější knihou na toto téma je potom u nás nedávno vydaná publikace s názvem Nezlomná (HARRIS 2014), která přináší nové informace o osobě bývalé britské premiérky.

K pochopení problematiky válečných konfliktů jsem použila monografii Válka o Falklandy (HRBEK 1999), Afgánský konflikt (HORÁK 2005), a poté taky rozsahem nevelkou, ale přehlednou publikaci Největší moderní války (POLEDNE 2004).

Jako částečný zdroj informací mi posloužily i dobové britské noviny, ze kterých jsem čerpala články spojené s danou tematikou.

Při hledání podkladů pro svou práci jsem také narazila na bakalářskou práci Nely Svěrákové z roku 2008 s názvem „Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové“, která se však na rozdíl od mé bakalářské práce zaměřuje hlavně na období po odchodu Thatcherové, kdy byla Konzervativní strana rozdrobená a posléze i nucená být v opozici.

Téma jsem si vybrala, protože jsem ve Velké Británii několikrát dlouhodobě pobývala, a tudíž je mi toto prostředí blízké. Přála jsem si proto dozvědět se více a poté i případnému čtenáři přiblížit část historie této svérázné, na tradičních hodnotách založené země.

2. Konzervativní strana Velké Británie

Konzervativní a unionistická strana, veřejnosti známá spíše pod kratším názvem „Konzervativní strana“ je jednou ze dvou hlavních politických stran Velké Británie¹. Její kořeny sahají až do druhé poloviny 17. století, kdy byly položeny první základy. Konzervativci jsou také někdy označováni jako Toryové. Toto označení mělo však původně hanlivý název a označovalo příslušníky irských rot (zčásti lupičských, z části povstaleckých), kteří se hlásili ke katolickému náboženství. Toto označení² bylo napasováno na politické strany poprvé při projednávání zákona³, který vylučoval z následnictví na trůn jeho právoplatného dědice a pozdějšího krále Jakuba II.⁴ Termín „konzervativní“ byl ovšem skutečně užíván až okolo roku 1834, kdy byl tehdejším stranickým vůdcem Robertem Peelem vydán tzv. Tamworthský manifest⁵. S novým reformním volebním zákonem z roku 1867⁶ byli Toryové nuceni zpopularizovat svou koncepci.⁷

V roce 1886 byla vytvořena aliance s Liberálně unionistickou stranou. Toto spojení fungovalo vítězně až do roku 1906, kdy utrpělo drtivou porážku. V roce 1912 pak došlo ke sloučení a vznikla Konzervativní a unionistická strana.

Během první světové války se konzervativci stali členy koaliční vlády všech stran, která trvala až do roku 1922.⁸ Pod vedením Stanleyho Baldwina⁹ byla strana střídavě úspěšná ve volbách. Konzervativní strana také podpořila Winstona Churchilla, který se i díky její pomoci dostal do křesla ministra financí. V roce 1925 se pak opět stal i členem strany. Rok 1929 byl pro Konzervativce ve znamení pádu a následně nuceného přechodu do stínového

¹ KROUPA, Jiří: *Slovník soudobé politiky a mezinárodních vztahů*. Praha, Nakl. Wolters Kluwer, 2010, s. 39. ISBN 978-80-7357-568-7

² společně s označením jejich oponentů, tzv. Whigů, od kterých odvozuje svůj původ dnešní Liberální strana Velké Británie

³ tzv. Exclusion Bill

⁴ *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí*. Praha, J. Otto, 1888-1909, sv. 26, str.601-602.

⁵ Je mnohými historiky považován za soupis základních principů, na kterých je vybudována moderní Konzervativní strana. Více na: <http://en.wikipedia.org/wiki/Tamworth_Manifesto>

⁶ Zákon rozšiřoval volební právo.

⁷ WASSON, Ellis: *Dějiny moderní Británie*. [Z angl. orig. přel.]: ZNAMENÁČEK, Tomáš. Praha, Nakl. Grada, 2010, s. 189-190. ISBN 978-80-247-3267-1

⁸ Conservative party (UK) [online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na [www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_Party_%28UK%29>](http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_Party_%28UK%29)

⁹ A Party History: A Party History [online]. [cit. 2015-21-5]; dostupný na [www: <https://www.conservatives.com/~media/Files/Downloadable%20Files/A%20Party%20History.ashx?dl=true>](http://www.conservatives.com/~media/Files/Downloadable%20Files/A%20Party%20History.ashx?dl=true)

kabinetu. K moci se strana opět vrátila o dva roky později. V roce 1937 Baldwina na postu premiéra vystřídal Neville Chamberlain.¹⁰

Ačkoli ihned po 2. světové válce ve volbách neuspěla, v následujícím období 1951 – 1964 už byla Konzervativní strana znovu u moci a sestavovala vládu. Následné krátké období vlády labouristů bylo vystřídáno překvapivým úspěchem Edwarda Heatha ve volbách roku 1970. Heath ovšem nebyl schopen navázat na úspěch z roku 1970 a v roce 1974 byl nucen předat otěže vlády do rukou Harolda Wilsona z Labouristické strany.

Po prohrané volbě na předsedu strany dne 4. února 1975 vyhlásil Edward Heath rezignaci na tuto funkci. O týden později se pak konalo druhé kolo voleb, které, už mnohem výraznějším rozdílem, vyhrála Margaret Thatcherová.¹¹ Její cesta na vrchol tak mohla skutečně začít.

¹⁰ Winston Churchill – Wikipedia, the free encyclopedia. [online]. [cit. 2015-30-4]; dostupný na [www: <https://en.wikipedia.org/wiki/Winston_Churchill>](https://en.wikipedia.org/wiki/Winston_Churchill)

¹¹ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 51-53. ISBN 80-85212-18-8

3. Vláda Margaret Thatcherové

V roce 1975 se do čela Konzervativní strany vyšvihla žena, která měla všechny předpoklady k tomu, aby dosáhla vytyčených cílů. Od mládí byla vedena k vytrvalosti, samostatnosti a sebekontrolě. Její osobnost byla formována výchovou v prostředí nižší střední vrstvy, kdy otec Alfred Roberts byl obchodníkem s potravinami, ale zároveň i laickým kazatelem a členem městské samosprávy (později i starostou Granthamu).¹² Jak sama přiznává, její zkušenosti díky tomu byly jiné, než u ministerských předsedů z řad konzervativní aristokracie.¹³

Bezesporu nejvýznamnější událostí formující její názory na zahraniční politiku byla 2. světová válka a hlavně postava Winstona Churchilla, který se stal jejím idolem díky prosazování patriotismu, demokracie a především neústupnosti i „*ve chvíli, kdy převaha nepřítele působí zdánlivě zdrcujícím dojmem*“.¹⁴ Thatcherová sama si myslela, že k odvrácení zla je především potřeba spolupráce silných národů, kde sami občané budou připraveni bojovat za prosazování civilizovaných pravidel mezinárodního jednání.¹⁵

Aktivně politicky činná začala Thatcherová být v 50. letech a v roce 1959 pak byla zvolena do Dolní sněmovny jako poslankyně Konzervativní strany. Během doby, kdy byla Konzervativní strana v opozici, prošla několika posty stínového ministra (např. financí či školství).¹⁶ Ve vládě Johna Heatha pak od roku 1970 zastávala pozici ministryně školství.¹⁷ Přičemž už zde bylo jasně vidět, že se budoucí premiérka nebojí dělat rázná, i když často dost nepopulární opatření, jako bylo například zrušení bezplatné dodávky mléčných svačín pro děti na nižším stupni základních škol.¹⁸

Již mezi lety 1973 a 1974 se uvnitř Konzervativní strany ozývaly hlasy nespokojenosti se stávajícím vedením hospodaření země. Heath se ze strachu o přízeň voličů, především z řad

¹² ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 22. ISBN 80-85212-18-8

¹³ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.14. ISBN 80-206-0471-5

¹⁴ Quote by Winston Churchill [online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na www:

<<http://www.goodreads.com/quotes/16489-never-give-in-never-give-in-never-never-never-never-in>>

¹⁵ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.15. ISBN 80-206-0471-5

¹⁶ BBC History – Margaret Thatcher [online]. [cit. 2014-15-6]; dostupný na www:

http://www.bbc.co.uk/history/people/margaret_thatcher

¹⁷ History of Baroness Margaret Thatcher [online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na www:

<https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/margaret-thatcher>

¹⁸ How Margaret Thatcher became a ‘Milk Snatcher’ [online]. [cit. 2014-25-5]; dostupný na www:

<http://www.telegraph.co.uk/news/politics/7932963/How-Margaret-Thatcher-became-known-as-Milk-Snatcher.html>

odborů, obával radikálně zasahovat do ekonomiky státu a ovlivňovat tak stále znepokojivě rostoucí inflaci. To mělo za následek rozkol uvnitř strany a po prohraných volbách v roce 1974 bylo už jen otázkou času, kdy dojde na hlasování o budoucím hlavním vůdci strany.¹⁹

Mezi nejnadějnější kandidáty patřil Keith Joseph, kterého Thatcherová formálně podporovala, dokud se jí nenaskytla příležitost prosadit i svou osobu. Ta příležitost přišla poměrně brzy, protože Joseph dramaticky snížil své šance na úspěch projevem z 19. září 1974 v birminghamské čtvrti Edgbaston, kdy se velmi nevhodným způsobem vyjádřil k nadměrnému plození dětí mladými matkami z nízkých sociálních tříd s často, podle něj, nízkou inteligencí a nedostatečným vzděláním. Nedlouho poté oznámil Thatcherové, že odstupuje z boje o předsedu strany.²⁰ Na začátku roku 1975 prošla Thatcherová vítězně prvním kolem volby nového předsedy strany, aby pak dne 12. února drtivě porazila ostatní protikandidáty, kteří jí následně veřejně slíbili podporu.²¹

Následující období v opozici bylo pro novou předsedkyni Konzervativní strany ve znamení učení se. Thatcherová, jak ostatně sama ve svých pamětech přiznává, nebyla dobrou vůdkyní opozice. Navíc potřebovala zapracovat na svých projevech, které si pečlivě připravovala. S pomocí dramatika Ronnieho Millara, který jí stylisticky opravoval texty a učil ji přednesu, se postupně zlepšovala.²²

Již v této době se projevoval její svérázný přístup k zahraniční politice a především odpor k politice snižování napětí, tzv. détente. Po jejím plamenném projevu v Kensingtonu ji sovětský deník Red Star nazval pověstnou přezdívkou „Železná lady“.²³

Dne 3. května 1979 se konaly volby, které přinesly Konzervativní straně vítězství o 7%, takže Toryové získali celkem 339 křesel, zatímco Labouristé 269.²⁴ Následující den se Thatcherová, jakožto nová premiérka, mohla stěhovat do Downing Street číslo 10.²⁵

¹⁹ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 43-48. ISBN 80-85212-18-8

²⁰ HARRIS, Robin: *Nezlovní*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.95-97. ISBN 978-80-7335-384-1

²¹ DESBOROUGH, John-MELLOR, Philip: QUEEN VICTORIOUS! Margaret the triumphant. *Daily Mirror*, 12. February 1975, No. 22 098, p.1.

²² HARRIS, Robin: *Nezlovní*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.107-120. ISBN 978-80-7335-384-1

²³ Maggie, the 'Iron Lady'. *The Sunday Times*, 25. January 1976, p.3.

²⁴ 1979 UK General election results, manifestos, PMs biography | UK Political Info [online]. [cit. 2015-21-5]; dostupný na [www: <http://www.ukpolitical.info/1979.htm>](http://www.ukpolitical.info/1979.htm)

²⁵ AITKEN, Ian: Thatcher takes over No. 10. *The Guardian*, 4. May 1979, p.1.

3.1 Počátky vlády a politické cíle

Ihned po nástupu do úřadu musela Margaret Thatcherová řešit především domácí situaci. Velká Británie se nacházela v období stagnace a bylo třeba oživit ekonomiku. Jako první se vláda zaměřila na privatizaci státních podniků a zavření těch, které podle ní nešly zachránit. To mělo za následek prudký vzrůst nezaměstnanosti²⁶ a silnou reakci odborů. Odborům bylo také do značné míry zamezeno stávkovat.²⁷ Tato sankce přinesla své ovoce, protože od doby jejího nástupu do funkce se počet prostávkovaných dní rapidně snížil (z 29,5 milionu na 761tisíc).²⁸ Thatcherová byla povětšinou stoupenkou monetarismu a snažila se o ochranu volné soutěže na trhu, takže její vláda ihned po nástupu k moci dala větší pravomoci Úřadu pro hospodářskou soutěž a Monopolní komisi.

Vládní rozpočet se také přesunul od přímých daní k těm nepřímým a vyznačoval se škrty ve veřejných výdajích, což vyvolávalo spory přímo ve vládních kruzích, kde se začala formovat levicově-konzervativní vnitřní opozice. Ta využívala k boji s premiérkou hlavně znepřáteleného tisku (The Guardian). Thatcherová byla nucena tuto situaci řešit výměnou některých politiků na ministerských postech.²⁹ Celý systém hospodaření státu byl později nazván thatcherismem.³⁰

Další důležitou otázkou byla ta irská. Nedlouho po nástupu do úřadu byla premiérka nucena podívat se přímo do tváře terorismu, když IRA³¹ spáchala atentát na lorda Mountbattena a v tom samém dni zemřelo také 18 britských vojáků. Bylo nutné poukázat především na hrůznost těchto činů, jakou bylo kromě vraždění vojáků a politiků i zabíjení civilistů.³² Bohužel tento problém se nepodařilo úspěšně vyřešit a po sérii protestních hladovek a několika úmrtí z řad vězňených členů IRA v roce 1981 se konflikt ještě více vyhrotil. Thatcherová se svým neústupným jednáním s teroristy stala jedním z největších jejich terčů. Pokus o atentát z 12. října 1984 naštěstí přežila, ovšem někteří z jejich

²⁶ Essential Margaret Thatcher [online]. [cit. 2014-30-5]; dostupný na [www: http://www.margaretthatcher.org/essential/biography.asp](http://www.margaretthatcher.org/essential/biography.asp)

²⁷ Tzv. solidární stávky – nadále bylo povoleno stávkovat jen těm zaměstnancům, kteří byli přímo v příslušném oboru. Také přemlouvání k „solidární stávce“ bylo v důsledku toho nelegální. Více viz. FAJMON (1999: 160).

²⁸ WEIGHT, Richard: *Patriots: National Identity in Britain 1940-2000*. Londýn, Nakl. Macmillan, 2002, s. 571. ISBN 0-333-73462-9

²⁹ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.160-161. ISBN 80-85947-44-7

³⁰ Blíže viz: BBC News – What is Thatcherism? [online]. [cit. 2014-30-5]; dostupný na [www: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-22079683>](http://www.bbc.com/news/uk-politics-22079683)

³¹ Irská republikánská armáda vznikla v roce 1919. Toto uskupení, jehož kořeny sahají až do období před 1. světovou válkou, původně bojovalo proti britské okupaci Irska. Pomocí vyhrožování, vraždění a atentátů se snažili získat nezávislost Ulsteru na Británii. V roce 1998 byl oficiálně vyhlášen klid zbraní.

³² THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.46-48. ISBN 80-206-0471-5

stranických kolegů nikoli. Asi nejcitlivěji Thatcherovou pak zasáhla vražda jejího blízkého spolupracovníka Iana Gowea z jara roku 1990.³³

3.2 Velká Británie a Evropské společenství

Ačkoli Margaret Thatcherová byla pro účast Velké Británie v Evropském společenství, kterou se podařilo vyjednat až vládě Johna Heatha³⁴, hned od počátku se silně vymezovala proti systému příspěvků VB do pokladny ES.

Jako nový členský stát byla Velká Británie nucena přijmout podmínky z roku 1973, kdy měla přispívat 8,64% z celkového rozpočtu Společenství. To se však v průběhu let mělo zvýšit až na 18,92%, ačkoli skutečná hodnota jejího hospodářství měla sestupnou tendenci. Společenství se sice snažilo vykompenzovat tuto skutečnost jednorázově pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj a Evropského sociálního fondu, avšak pro Velkou Británii to z hlediska koncepce nebylo řešení, které by mohla přijmout.

Premiérka ihned v roce 1979 odmítla, aby byly nadále odčerpávány britské finance. Další podporu novým integračním programům v rámci ES podminila přijetím nových pravidel.³⁵ Na schůzce Evropské rady v Dublinu v listopadu 1979 dala Thatcherová jasně najevo, že na žádný kompromis přistupovat nebude. Nakonec se jí podařilo vyjednat, že platba bude snížena o 350 milionů liber a že dojde k dalšímu jednání. To se konalo na jaře roku 1980 opět v Dublinu a Thatcherová tu způsobila doslova poprask, když odmítla celkové snížení příspěvků o 760 milionů z důvodu, že to stále nebylo dost. V témže roce se představitelům ministerstva zahraničních věcí podařilo získat další ústupky ze strany EHS, ale premiérka stále nebyla spokojena. Kabinet se však proti ní postavil a výsledky bruselského summitu schválil.

Tímto však Velká Británie viditelně ukázala svůj přístup k myšlence sjednocené Evropy, kdy od ES jasně chtěla vědět, jaké z toho pro ni budou plynout výhody, když bude

³³ Roky na Downing street [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www:

<<http://www.revuepolitika.cz/clanky/35/roky-na-downing-street>>

³⁴ Datum vstupu do ES bylo 1.1.1973, přičemž podle referenda 67,2% obyvatel UK bylo v té době pro vstup do ES. Více viz: FIALA-PITROVÁ (2009:100-103)

³⁵ FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 102-103, 110-111. ISBN 978-80-7325-223-6

členem Evropského hospodářského společenství, namísto aby trpělivě vyčkávala, jaký bude další vývoj situace.³⁶

Na přelomu let 1979 a 1980 také Thatcherová dokázala, že je schopnou diplomatkou, když spolu se svými poradci dopomohla Rhodésii k volbám a vlastní autonomii. Následně 18. dubna 1980 vznikl samostatný stát Zimbabwe.³⁷

3.3 Obtížný rok 1981

Na domácí půdě znamenal rok 1981 pro britskou premiérku značný pokles popularity, ke kterému se přidaly i stále větší problémy uvnitř strany. Část strany hrubě nesouhlasila s některými kroky, které Thatcherová podnikla. Při schvalování nového rozpočtu dokonce část strany hlasovala proti ní v otázce týkající se zvýšených daní za ropu.³⁸

Naopak na poli zahraniční politiky zaznamenala Margaret Thatcherová značné úspěchy, když upevnila vztahy mezi ní a čerstvě inaugurovaným prezidentem Spojených států amerických Ronaldem Reaganem.³⁹ Britská premiérka byla také první státnickou návštěvou u nového prezidenta, čímž se jen potvrdilo, že VB má ve Spojených státech amerických s Reaganem v čele značnou podporu.⁴⁰ Oba měli velké množství společných názorů, jak ostatně Reagan sám podotkl již při jejich prvním setkání v Londýně roku 1975: „Zjistili jsme, že se shodneme v mnoha věcech, které se týkaly mezinárodní politické situace. Byla velice dobře informovaná a měla přesnou představu, co by se mělo dělat. Udělala na mě obrovský dojem.“⁴¹ I Thatcherová byla po své první návštěvě u prezidenta spokojená, protože zde nacházela mnohem více porozumění než ve své vlasti. O společných názorech pronesla: „Sdílíme společný názor ve Spojených státech i v Británii, že naší povinností je chránit vlastní svobodu, naší druhou povinností je snažit se rozšířit hranice svobody, aby se z ní mohly těšit i

³⁶ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 57-61. ISBN 80-85212-18-8

³⁷ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.46-48. ISBN 80-206-0471-5

³⁸ JOHNSON, Maureen: Thatcher threatened by Conservative revolt. In *The Ledger*, 23.3.1981. [online]. [cit. 2014-21-6]; dostupný z www:

<http://news.google.com/newspapers?id=t9IvAAAAIBAJ&sjid=Q_sDAAAIBAJ&pg=6967,2516703&dq=opinion+poll+thatcher&hl=en>

³⁹ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 106. ISBN 80-85212-18-8

⁴⁰ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.116. ISBN 80-206-0471-5

⁴¹ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 106. ISBN 80-85212-18-8

*další národy.*⁴² Tímto prohlášením se jasně vymezila proti politice tehdejšího Sovětského svazu.⁴³

3.4 Válka o Falklandy

Falklandy jsou malé ostrovy v jižním Atlantiku čítající asi 200 menších ostrůvků a 2 ostrovy větší, vzdálené asi 700 kilometrů od pobřeží Argentiny. V době válečného konfliktu zde žilo asi 2000 obyvatel, kteří se považovali za občany Velké Británie, která toto území vyhlásila svou kolonií v roce 1833. To však Argentina nikdy neuznala a činila si na ostrovy také nárok.⁴⁴ Válka o Falklandy byla pak vyústěním tohoto vleklého sporu a malé, dosud téměř neznámé, ostrůvky dostala do popředí zájmu celého světa. Samotný ozbrojený konflikt pak trval od dubna do června roku 1982. Nebyl tedy příliš dlouhý, ale z hlediska politické prestiže byl pro Margaret Thatcherovou významným mezníkem.

3.4.1 Počátek konfliktu

Za předejru k ozbrojenému konfliktu je považováno vylodění Argentinců na ostrov Jižní Georgia v březnu 1982,⁴⁵ kdy Argentina prohlašovala toto území za své a odkazovala se na minulost starou přes 200 let.⁴⁶ Toto vylodění proběhlo pomocí lodi, kdy podnikatel Constantino Sergio Davidoff potřeboval převážet své argentinské dělníky na ostrov za co nejmenší cenu, aby ti zde následně odstraňovali kovový šrot. Požádal proto argentinské válečné loďstvo o povolení použít polární dopravní loď, což bylo v této oblasti běžnou praxí. Mezi dělníky se však začlenili i vojáci argentinské armády, kteří zde, pod názvem projektu Alpha, měli vybudovat vojenskou základnu.⁴⁷ Následovalo několik týdnů jednání mezi Británií a Argentinou o odvozu vojáků z ostrova, ze kterých však bylo čím dál jasnější, že se Argentina vydá cestou ozbrojeného konfliktu. Za zástěrkou osvobozené činnosti se junta Geopolda Gantieriho rozhodla napadnout Malvíny. Toto rozhodnutí vycházelo z několika důvodů, především ale proto, že členové junty hledali prostředek, jak vzbudit v protestujících Argentincích národní hrdost a posílit tak svou pozici. Neméně důležitým faktorem bylo také

⁴² ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 106. ISBN 80-85212-18-8

⁴³ O tom více v kapitole 3.5.

⁴⁴ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.49. ISBN 80-7207-553-5

⁴⁵ Válka o Falklandy – Wikipedie [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_o_Falklandy>](http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_o_Falklandy)

⁴⁶ BBC NEWS| In Depth [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z [www: <http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457033/html/>](http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457033/html/)

⁴⁷ HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*. Praha, Nakl. Lidové Noviny, 1999, s.30-31. ISBN 80-7106-335-5

chybné zhodnocení situace, kdy Argentinci předpokládali, že VB tento krok bude řešit maximálně na poli diplomatickém.⁴⁸ Británie se však rozhodla vojensky odpovědět.⁴⁹

3.4.2 Průběh války

V noci z 1. na 2. dubna 1982 provedla Argentina invazi. Přítomní britští vojáci v čele s guvernérem Hunttem neměli příliš času na přípravu obrany a navíc byli ve značné početní nevýhodě, takže bylo rozhodnuto, že se ráno 2. dubna vzdají, aby se tak zamezilo ztrátám na životech.⁵⁰ Podobná situace nastala po drobných bojích i na ostrově Jižní Georgie.⁵¹

Zatímco nebezpečí invaze britská vláda podcenila, reakce na obsazení ostrovů byla velmi razantní. Již večer 2. dubna schválil kabinet Thatcherové vyslání operačního námořního svazu do inkriminované oblasti. Bylo třeba dosáhnout převahy jak na moři, tak ze vzduchu. V první fázi tak bylo do jižního Atlantiku vysláno 65 lodí, přičemž hlavní síly představovaly dvě letadlové lodě – starší Hermes a zcela nová Invincible. Součástí flotily byly také 3 atomové ponorky, které se přesouvaly z celé flotily nejrychleji.⁵²

Neméně důležitou otázkou však také bylo navázání diplomatických jednání v rámci OSN a spojeneckých zemí. To vyústilo v rezoluci č. 502, která nařizovala Argentině, aby okamžitě a bezpodmínečně stáhla své síly z Falklandských ostrovů.

Problematická byla také situace USA, kdy jejich spojencem byla jak Velká Británie, tak Argentina. Až do 30. dubna se Spojené státy přiklonily k taktice nezávislého pozorování, což bylo pro Thatcherovou hořkou kapkou. Na evropské scéně se britské premiérce úspěšně podařilo mobilizovat veřejné mínění. Argentinu sice podporovali nestálí členové Rady bezpečnosti OSN Španělsko a Irsko, společně s vlažnější Itálií, ale francouzský prezident považoval argentinskou vládu za fašistickou juntou a stál na straně VB. Navíc se mu také podařilo přetáhnout na jejich stranu Německo.⁵³

Na vnitřní politické scéně ale došlo k zemětřesení, kdy byli ministři zahraničí a obrany nařčeni poslanci, že podcenili situaci a nechali se překvapit. To vedlo ministra zahraničí lorda

⁴⁸ HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*. Praha, Nakl. Lidové Noviny, 1999, s.38-41. ISBN 80-7106-335-5

⁴⁹ Militaria - Tématický server v oboru vojenství [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www.militaria.cz/cz/clanky/valky-a-valecnici/valka-o-falklandske-ostrovy.html

⁵⁰ HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*. Praha, Nakl. Lidové Noviny, 1999, s.56-57. ISBN 80-7106-335-5

⁵¹ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.52. ISBN 80-7207-553-5

⁵² Tamtéž, s.52-53.

⁵³ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.189-190. ISBN 978-80-7335-384-1

Carringtona k podání demise dne 6. dubna 1982. Ministr obrany chtěl učinit stejně, ale byl premiérkou přemluven, aby ve vládě zůstal.

Thatcherová také vytvořila tzv. válečný kabinet, který měl za cíl neustále sledovat vývoj situace a řídit britské akce.

5. dubna byly britské vojenské síly připraveny vyplout. Z hlediska diplomatického bylo dále potřeba udržovat tlak na spojenecké země, jelikož některé z nich byly připravené řešit spor už jen diplomaticky. Thatcherová se však nedala zviklat a byla připravena spor vojensky vyřešit.⁵⁴

Rezoluce č. 502 v sobě skrývala i další „vodu na mlýn VB“ v podobě článku 51, kde se hovoří o možnosti individuální či kolektivní obrany v případě vojenského napadení.⁵⁵ V polovině dubna také britská vláda požádala členské země ES, USA, Kanadu, Japonsko, Austrálii a Nový Zéland, aby zabránily vývozu zbraní do Argentiny. Většina zemí reagovala kladně až na již zmiňované Irsko, Itálii a Španělsko. Evropské společenství dokonce spolupracovalo s VB do té míry, že uvalilo měsíční embargo na argentinský import s tím, že poté je na jednotlivých vládách, zda po měsíci budou v tomto embargu pokračovat.⁵⁶

Již koncem dubna se britským jednotkám (i přes značnou nepřízeň počasí) povedlo dobýt ostrov Jižní Georgie, kde se podařilo zajmout argentinské vojáky se ztrátou jediného života.⁵⁷ Dalším postupem pak bylo vyhlášení zakázaného pásma v okruhu 200 mil kolem Falkland ze dne 30. dubna, kdy si Británie vyhrazovala právo považovat všechny lodě, které do tohoto pásma bez dovolení vstoupí, za nepřátelské. Británie ukázala převahu a teprve v tu chvíli se USA postavily na její stranu a podporovaly navrácení stavu věci do doby před vypuknutím konfliktu. Odmítnutím tzv. Haigova plánu⁵⁸ se Argentina sama dostala do role poraženého na poli diplomatickém.

⁵⁴ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.185-187. ISBN 80-85947-44-7

⁵⁵ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 110-111. ISBN 80-85212-18-8

⁵⁶ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.187. ISBN 80-85947-44-7

⁵⁷ Tím byl argentinský poddůstojník Artuso, který byl zastřelen, když se údajně snažil vypustit ventily arg. ponorky Santa Fé a tím ji tak potopit.

⁵⁸ Plán smíru, původně navrhovaný americkým ministrem zahraničí Alexandrem Haigem. Pro VB byl stejně nepřijatelný jako pro Argentinu, ale Thatcherová mistrně zvládla diplomatická jednání a navrhla, ať se k tomu prvně vyjádří Argentina. Ta pak vypadala na poli diplomatickém jako ten, kdo odmítl smír a VB z toho vyšla vítězně.

Dne 1. května pak začalo bombardování letiště Stanley na Falklandech, což mělo za následek, že po dobu operace z něj nemohla vzlétnout jediná argentinská stíhačka. Přilétly však nepřátelské stroje z letišť na pevnině, ale i zde prokázala Británie velkou převahu a vyšla ze soubojů bez jediného škrábnutí. První výraznou ztrátou životů na nepřátelské straně dopadlo potopení křižníku Belgano, kdy zahynulo 368 členů argentinské posádky. Ani to ale Argentinu neodradilo od pokračování ve válečném konfliktu.⁵⁹

Začátek května 1982 se výrazně zapsal do mysli Britů, kdy došlo ke značným ztrátám na životech na argentinské straně, ale kdy už i VB přišla o své muže při potopení jejich torpédoborce Sheffield. Bylo tedy otázkou, zda se britská premiérka zalekne vzniklé situace. Thatcherová ovšem nezaváhala a s razancí sobě vlastní nařídila pokračovat v útoku. Na shromáždění konzervativců dne 14. května pak pronesla plamennou řeč týkající se národní hrdosti Británie: „*To, co vidíme za posledních několik týdnů, je starobylá země vstávající jako jediný národ, aby přijala výzvu. Možná, že jsme překvapili všechny, kteří si nemysleli, co vše v sobě máme... Příliš dlouho pokořování, příliš často ustupující, příliš snadno opomíjení. Ale jaro pýchy v Británii pokračuje.*“⁶⁰

Dne 21. května se na Falklandech vylodilo pozemní vojsko, které postupovalo od zátoky San Carlos, aby postupně ovládlo celý ostrov. Z této strany to Argentinci nečekali, a proto jejich obrana nebyla v těchto místech natolik připravená, aby mohla tomuto náporu vzdorovat. Celkově měla Velká Británie těsně před rozhodným útokem v této oblasti téměř 100 lodí a 25 000 vojáků a námořníků.

Ke konci května byly dobyty zpět město Darwin a polní letiště Goose Green.

Od 11. června probíhaly noční boje o město Port Stanley, které pro Brity dne 14.6.1982 skončily vítězně.⁶¹

3.4.3 Dozvuky války a následná situace

Pro Konzervativní stranu, a především pro premiérku samotnou, znamenalo vítězství na Falklandech obrovský úspěch. Ve většině Britů podnítilo národní cítění a dříve ztracená

⁵⁹ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.54-56. ISBN 80-7207-553-5

⁶⁰ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 113. ISBN 80-85212-18-8

⁶¹ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.70-71. ISBN 80-7207-553-5

popularita Thatcherové raketově stoupla. Na mezinárodním poli dala Británie jasně najevo, že se nemíní před nikým sklánět a chce jasně prosazovat své zájmy.

Na domácí scéně tyto události zapříčinily drtivé vítězství ve volbách roku 1983, kdy Konzervativní strana obsadila valnou většinu parlamentu a Thatcherová tak měla dveře otevřené k tomu, aby mohla prosazovat svou politiku nejen doma, ale i v zahraničí.⁶²

3.5 Rok 1983 a zasedání Evropské rady ve Stuttgartu

Na jednání Evropské rady ve dnech 17.-19. června 1983⁶³ jela premiérka s jasným cílem. Podpořit vyrovnání ES s Velkou Británií a hájit britské zájmy. Tentokrát měla překvapivého spojence v osobě západoněmeckého kancléře Helmuta Kohla⁶⁴, kterému se také nelíbil systém příspěvků států do ES⁶⁵.

Zde byl také přijat jeden z historicky významných dokumentů, tzv. Slavnostní deklarace o Evropské unii. Tento dokument byl sice jen politickým prohlášením bez skutečné právní moci, ale naznačoval směr, kterým se ES bude dále vyvíjet.⁶⁶

Pro Thatcherovou to ovšem bylo podepsání dokumentu s nicotným významem, jak sama ve svých pamětech píše: „*Stuttgartská Rada měla ještě jeden aspekt. Po svém jednání vydala dokument, nazvaný v nabubřelém jazyce, jehož se v těchto souvislostech užívalo už před naším připojením, „Slavnostní deklarace Evropské Unie“. Usoudila jsem, že nemohu vystupovat proti všemu, a tento dokument ostatně neměl žádnou právní moc. Tak jsem se k němu připojila.*“⁶⁷

Když byla později ohledně deklarace dotazována v Dolní sněmovně, ještě dodala: „*Musím prohlásit jednoznačně, že já ani trochu nevěřím v evropskou federaci. A nevěřím v ni ani tento dokument.*“⁶⁸ Z toho jasně vyplývá, že Thatcherová veřejně projevovala sklony k euroskepticismu.

⁶² WASSON, Ellis: *Dějiny moderní Británie*. [Z angl. orig. přel.]: ZNAMENÁČEK, Tomáš. Praha, Nakl. Grada, 2010, s. 353-354. ISBN 978-80-247-3267-1

⁶³ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 309. ISBN 978-80-7106-570-8

⁶⁴ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.218. ISBN 80-206-0471-5

⁶⁵ Západní Německo totiž platilo největší příspěvky do ES.

⁶⁶ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 309. ISBN 978-80-7106-570-8

⁶⁷ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.219. ISBN 80-206-0471-5

⁶⁸ Tamtéž.

Poslední významnou událostí na sklonku roku 1983 z hlediska zahraniční politiky bylo pro Thatcherovou zasedání Evropské rady v Aténách. Program byl podobný tomu ve Stuttgartu, kdy se probíral hlavně rozpočet a budoucnost společné zemědělské politiky ES. Řecký premiér Andreas Papandreu se především snažil prosadit nové zemědělské dotace pro svou zemi, což VB naopak silně neschvalovala, protože podle Thatcherové se prvně mělo prodiskutovat celkové řešení rozpočtového problému s důrazem na členské příspěvky a až poté probírat společnou zemědělskou politiku. Premiérka také s pomocí svého ministra financí vypracovala plán s návrhem řešení, který byl ovšem negován zástupci jiných zemí. Celé jednání tedy nakonec ztroskotalo, aniž by bylo vydáno byť jen komuniké.⁶⁹

3.6 Rok 1984 a zasedání Evropské rady ve Fontainebleau

Rok 1984 a rok následující byly z hlediska domácí politiky pro Thatcherovou skutečnou zkouškou nervů, protože na jedné straně se proti ní formovala opozice uvnitř vlastní strany, do jisté míry podněcovaná Francisem Pymem⁷⁰, a na straně druhé musela řešit stále sílící hlasy britských horníků, jejichž aktivity vygradovaly v násilí a četné stávky. Premiérka kolem sebe začala shromažďovat lidi jí naprosto oddané, kterým se začalo říkat thatcheristé a kteří byli ochotni s ní prosazovat radikální ekonomické koncepce, ačkoli před tím byla mnohokrát varována.⁷¹ Pro horníky bylo její opětovné vítězství ve volbách doslova pohromou a jejich předák A. Scargill to označil za největší tragédii za posledních 100 let v dějinách Británie.⁷² Celý spor skončil drtivou porážkou odborů a jejich celkovým úpadkem. Nutno ale podotknout, že thatcherovská vláda užívala tvrdých metod, jak se protestujícími vypořádat a často to bylo až na hranici legality.⁷³

V březnu roku 1984 se konal sjezd Evropské rady v Bruselu, kterému předsedala Francie v čele s Mitterandem, kde hlavním tématem bylo, jak vyřešit otázky rozpočtu. Ačkoli bylo navrhováno několik řešení, nebyli se politici jednotlivých zemí schopni dohodnout na kompromisu. Dále se zde řešily hraniční kontroly a jejich odstranění, což obhajoval hlavně

⁶⁹ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.187. ISBN 80-85947-44-7

⁷⁰ Populární a všeobecně respektovaný ministr zahraničí z doby Falklandské války byl krátce po premiérčině znovuzvolení velmi překvapivě odvolán z funkce, což mnohé konzervativce nepříjemně zaskočilo.

⁷¹ Např. předsedou Dolní sněmovny Johnem Biffenem, který ji upozorňoval, aby si neinterpretovala své vítězství ve volbách jako kredit k extremismu.

⁷² ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 123-126. ISBN 80-85212-18-8

⁷³ Ve Velké Británii začala mohutná stávka horníků, která skončila v následujícím roce porážkou stávkujících - 1984 – Ve stopách doby – Vyprávěj – Česká televize [online]. [cit. 2014-14-6]; dostupný z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1984/368-ve-velke-britanii-zacala-mohutna-stavka-horniku-ktera-skoncila-v-nasledujicim-roce-porazkou-stavkujicich/>

francouzský prezident, a někteří politici se vyjadřovali k nutnosti držet krok s vesmírným výzkumem USA. Pro Thatcherovou však bylo prioritou řešení rozpočtu.

K premiérčině velké nespokojenosti vystoupily státy Itálie a Řecko proti poskytnutí trvalého svolení Británii redukovat její čistý příspěvek do rozpočtu. Následně se přidal i Mitterand a v odpověď na to i Kohl. K tomu navíc ihned po skončení summitu šéfů vlád Francie a Itálie zastavily blokované platby britských refundací z roku 1983.

Thatcherová byla pochopitelně velmi rozhořčená a zvažovala i pozastavení příspěvků do ES, ačkoli si byla vědoma, že by to mělo právní důsledky. Co ji však přesvědčilo, aby to nedělala, byla nejednotnost Konzervativní strany, kde stále bylo dost proevropsky orientovaných politiků.

Na summit ve Fontainebleau⁷⁴ se proto premiérka připravovala v celkové nejistotě, jak vše dopadne, protože žádná jednání, ať už s Mitterandem nebo s Kohlem, neměla jasný výsledek a nebylo tudíž možné odhadnout, jak se Francie a Německo zachovají.⁷⁵

Podle premiérky (THATCHER 1996: 369-372) jednání vůbec nezačalo dobře a nevypadalo to, že by mohla odjet domů s kladnými výsledky jednání. Vše se ovšem vylepšilo s postupujícím večerem. S ránem pak přišly pozitivní zprávy a Thatcherová naznačila, že je ochotná o rozpočtu jednat.

Jelikož koaliční státy potřebovaly, aby Británie podpořila zvýšení příjmové části rozpočtu Evropského společenství, byly ochotny přistoupit na jednání o podmínkách britských příspěvků. Výsledkem byla dohoda zajišťující návrat 66% příspěvku zpět do Británie. Thatcherová za to měla podpořit návrh zvýšení příspěvku z 1% na 1.4% DPH vybíraného v jednotlivých členských státech.⁷⁶

Další problematikou řešenou na tomto summitu bylo instituční uspořádání, přičemž byla předložena zpráva, v níž se doporučovalo uzavřít novou dohodu ustavující Evropskou unii, která by byla podložena již stávajícími společenstvími a dohodou ze Stuttgartu. Zástupcům Británie, Dánska a Řecka se to ovšem nelíbilo a prohlásili, že není potřeba nic měnit. Na druhé straně Itálie a Belgie neměly s podobou smlouvy problém. Ostatní státy měly

⁷⁴ Konal se ve dnech 25.-26. června 1984.

⁷⁵ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s.366-369. ISBN 80-206-0471-5

⁷⁶ FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 111-112. ISBN 978-80-7325-223-6

jen drobné připomínky. Bylo ale zřejmé, že bude potřeba dalších jednání, má-li mít tento návrh šanci na úspěch.⁷⁷

Koncem roku ještě došlo k dvěma významným událostem. Summitu v irském Dublinu se Thatcherová zúčastnila za důkladné ochrany, protože zde hrozilo nebezpečí teroristického útoku. Původně očekávaný hladký průběh přijetí Španělska a Portugalska zcela zhatilo Řecko, které svými chamtivými nároky celý proces zastavilo.⁷⁸ Druhou událostí pak bylo dokončení jednání s Čínskou lidovou republikou o budoucnosti Hong Kongu po vypršení nájemní smlouvy v roce 1997. Jednání, které započalo už v roce 1982, bylo konečně úspěšně dokončeno 19. prosince 1984, kdy byla v Pekingu podepsána čínsko-britská deklarace o převzetí kontroly nad Hong Kongem. Podmínkou bylo, že se z něj stane zvláštní správní region s velkým stupněm autonomie.⁷⁹

3.7 Bílá kniha o vnitřním trhu a Jednotný evropský akt

Za reformní rok pro ES může být považován rok 1985, kdy se funkce ujala nová Komise vedená Jacquesem Delorse. Ten si dobře uvědomoval situaci Evropského společenství a především snižující se odpovědnost jednotlivých států při realizaci a dodržování společně stanovených cílů a úkolů. Prioritou tedy bylo dokončení společného trhu. Komise tedy ve spolupráci s britským komisařem pro obchod lordem Arthurem Cockfieldem vypracovala dokument, který shrnoval situaci ve Společenství a jednotlivě poukazoval na všechna omezení bránící volnému trhu, tzv. Bílou knihu o vnitřním trhu. Její součástí také bylo stanovení termínu, kdy bude definitivně dokončen společný trh (1.1.1993).⁸⁰ Tento dokument byl předvojem pozdějšího Jednotného evropského aktu.

Další významnou událostí pak bylo zasedání Evropské rady v Miláně, kam přijeli Thatcherová a Howe se zprávou, kterou pro tuto příležitost připravili. Týkala se čtyř oblastí: dovršení Společného trhu, posílení politické spolupráce, zlepšení v oblasti rozhodování a lepší využití vyspělé technologie. Ještě před zasedáním rady ukázala premiérka zprávu Kohlovi, který vypadal upřímně potěšen. Také ji zaslala do Francie Mitterandovi, aby se zajistilo, že bude zájem zprávu vůbec projednávat. Jaké pak bylo překvapení Britů, když zástupci Francie

⁷⁷ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 311-312. ISBN 978-80-7106-570-8

⁷⁸ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 372. ISBN 80-206-0471-5

⁷⁹ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.211. ISBN 80-85947-44-7

⁸⁰ FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 118-119. ISBN 978-80-7325-223-6

a Německa přijeli na zasedání s vlastními, ale téměř totožnými zprávami. Během konference také sílilo odhodlání Itálie svolat Mezivládní konferenci. Thatcherová byla proti a své názory Radě jednoznačně sdělila. I přes námitky Británie, Řecka a Dánska dal předseda Rady hlasovat o návrhu uspořádat Mezivládní konferenci, který byl většinou přijat. Thatcherová proto celou konferenci považovala za ztrátu času a promarněné naděje na probrání její zprávy, což pro ni bylo hlavním cílem, se kterým do Milána jela.⁸¹

V prosinci roku 1985 došlo k dalšímu zasedání Evropské rady, tentokrát v Lucemburku, kde také zrovna končila již dříve zmiňovaná Mezivládní konference, která trvala již od 9. září téhož roku. Výsledkem tohoto summitu bylo vytvoření Jednotného evropského aktu⁸², jež měnil a doplňoval zakládající a integrační smlouvy o třech Evropských společenstvích. Největší změny se pak týkaly Evropského hospodářského společenství. Členové Evropského společenství se zavázali „*usilovat o formulování a provádění evropské zahraniční politiky, vzájemně se informovat a radit o jakýchkoliv zahraničně-politických záležitostech tak, aby zajistily, že jejich společný vliv je uplatňován co nejúčinněji koordinací, sbližováním stanovisek a uskutečňováním společných kroků. Zavázali se též plně brát v úvahu stanoviska ostatních partnerů při zaujímání vlastních stanovisek a vyvarovat se jakýchkoliv kroků nebo postojů snižujících jejich soudržnost v mezinárodních vztazích nebo mezinárodních organizacích.*“⁸³

Thatcherová sama byla celkem spokojená s jednotlivými formulacemi zásad v JEA, ale vymínila si, že tam bude tato formulka: „*Žádné z těchto opatření nepostihne právo členských států podniknout takové kroky, které pokládají za nezbytné v zájmu kontroly přistěhovalectví z třetích zemí, boje proti terorismu, kriminality, obchodu s drogami a nedovoleného obchodu s uměleckými díly a starožitnostmi.*“⁸⁴

Mezi státy, které se nejdříve odmítly přidat ke slavnostnímu podepsání JEA v Lucemburku dne 17. února 1986⁸⁵ patřily Dánsko, Řecko a překvapivě i Itálie, která původně působila dojemem hlavního hybatele směrem k podpisu nových smluv. Jejich postoj

⁸¹ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 372. ISBN 80-206-0471-5

⁸² FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 118-119. ISBN 978-80-7325-223-6

⁸³ HAD, Miloslav – PIKNA, Bohumil: *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha, vydalo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001, s. 16. ISBN 80-86506-01-0

⁸⁴ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 372. ISBN 80-206-0471-5

⁸⁵ Jednotný evropský akt [online]. [cit. 2014-13-6]; dostupný z www:

<http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm>

se ale změnil po referendu v Dánsku, kde se 56% Dánů vyslovilo pro podepsání Jednotného evropského aktu. Dne 28. února 1986 tedy přibyly i poslední podpisy na zakládací smlouvě, čímž mohl být spuštěn proces ratifikace.⁸⁶

Konzervativní vláda Margaret Thatcherové považovala dosažení fungujícího jednotného vnitřního trhu za konečnou metu západoevropské integrace. SRN a Francie chtěly ovšem zajít ještě dál, a to především v oblasti finanční a sociální. V roce 1989 se členské země, ovšem s výjimkou VB, dohodly na přijetí Charty sociálních práv, která obsahovala i právo pracovat v libovolné členské zemi Společenství či právo na přiměřenou mzdu a sociální ochranu. Jelikož byla britská premiérka silně proti ustavení Evropské měnové unie, došlo ke značné krizi uvnitř Společenství, která byla postupně překonána až po nástupu Johna Majora do premiérského úřadu.⁸⁷

3.8 Velká Británie v rámci Studené války

Jak již bylo v začátku práce zmíněno, Thatcherová se vůči komunismu jednoznačně vymezovala již dávno předtím, než se stala britskou premiérkou. Na Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě v Helsinkách v roce 1975 poznamenala, že: „*Smlouva zní velice pěkně. A pokud bude skutečně znamenat uvolnění mezinárodního napětí, je to výborné. Faktem ale zůstává, že během poslední dekády, kdy se domlouváme, ozbrojené síly Sovětského svazu se zvýšily a dále se zvyšují a není naděje, že by se snižovaly.*“⁸⁸

V roce 1976, kdy Thatcherová obdržela onu pověstnou přezdívku „Železná Lady“, chystala vláda premiéra Wilsona britsko-sovětskou dohodu, aby tak zlepšila vztahy se Sovětským svazem. Tehdejší vůdkyně opozice ale vyjádřila své názory velmi zpříma: „*Rusové se orientují na ovládnutí světa. Dávají přednost puškám před máslem, my dáváme přednost všemu před puškami. Vědí, že jsou světovou velmocí pouze v jednom aspektu – zbrojním. Neúspěšní jsou ale v oblasti lidských práv a ekonomické. Pokud to Británie nepochopí, potom je odsouzena, jejich slovy, skončit v propadlišti dějin.*“⁸⁹

Období spolupráce Reagana a Thatcherové a jejich společné kroky proti Sovětskému svazu se často historiky nazývá „druhá studená válka“. Tento problém však začal již za

⁸⁶ FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, s. 122. ISBN 978-80-7325-223-6

⁸⁷ NÁLEVKÁ, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II.)*. Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000, s.212. ISBN 80-902261-6-7

⁸⁸ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 96. ISBN 80-85212-18-8

⁸⁹ Tamtéž.

prezidenta J. Cartera, který kritizoval poměry v Sovětském svazu, jež se týkaly porušování lidských práv, hlavně u tzv. disidentů.⁹⁰

Kroky SSSR z konce roku 1979, kdy byly z Moskvy na leteckou základnu v Bagramu severně od Kábulu vyslány dva prapory elitních jednotek, aby zde odstranily autokratického vůdce Amína a pomohly nastolit novou vládu⁹¹, byly jedním z důvodů, proč Spojené státy připravovaly akce vedoucí k omezení moci Sovětského svazu. Prezident Carter ovšem považoval tehdejší britskou reakci za slabou.⁹²

Když Reagan drtivě porazil Jimmyho Cartera při volbách v roce 1981, velmi brzy se i s Thatcherovou ostře vyhradili proti politice Sovětského svazu. Reaganova vláda se všemožně snažila podporovat odpůrce komunistického režimu, ačkoli i s nimi někdy neměla dobré vztahy (viz podpora iránského vůdce Chomejního).⁹³ Pro americkou vládu byl v té době ruský komunismus mnohem horším nebezpečím než islámští radikálové.

Reaganův odpor ke komunismu (a kroky s ním spojené) se vyvinul až do tzv. Reaganovy doktríny, která si dávala za cíl nejenom potlačit, nýbrž úplně vymýtit komunismus. Snažil se toho dosáhnout mnohými prostředky, ať už přezbrojováním, tvrdým zasahováním v místech, kde Sověti podporovali komunistické hnutí, nebo i již zmíněným podporováním jakéhokoliv odporu vůči komunismu, což byly často i diktátorské a extremistické režimy.⁹⁴

Rok nástupu prezidenta Reagana do čela USA je všeobecně považován za poslední rok, kdy Sovětský svaz posiloval svůj vliv a moc. V Afgánistánu a v Polsku komunisté narazili na zřetelný odpor, což poškodilo dosavadní image Sovětského svazu jako neporazitelného celku. Dalším důsledkem války v Afgánistánu také bylo to, že islámský svět se rozdělil na přívržence Západu a Východu, čehož v dalším pokračování studené války Západ hbitě využil.

⁹⁰ VESELÝ, Zbyněk: *Dějiny mezinárodních vztahů*. Plzeň, Nakl. Aleš Čeněk, 2010, s. 429. ISBN 978-80-7380-278-3

⁹¹ HORÁK, Slavomír: *Afgánský konflikt*. Praha, Nakl. Public History a Petit, 2005, s.57-58. ISBN 80-86445-17-8

⁹² HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.230. ISBN 978-80-7335-384-1

⁹³ Studená válka – Wikipedie [online]. [cit. 2014-18-6]; dostupný z [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Studen%C3%A1_v%C3%A1lka>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Studen%C3%A1_v%C3%A1lka)

⁹⁴ Reaganova doktrína – Wikipedie [online]. [cit. 2014-20-6]; dostupný z [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Reaganova_doktr%C3%ADna>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Reaganova_doktr%C3%ADna)

Thatcherová si kladla za cíl zamezit expanzi sovětského vlivu v rozvojových zemích, takže se snažila udržovat dobré vztahy s bývalými koloniemi sdruženými v Commonwealthu, kterým prostřednictvím různých smluv a kontraktů nabízela zahraniční pomoc.⁹⁵

V roce 1981 se také premiérka vydala na cestu do Indie, kterou chtěla odradit od spolupráce se SSSR. Bohužel to nebylo příliš úspěšné, ale Thatcherová se i přesto nadále snažila s touto zemí aktivně komunikovat.

Úspěšnější však bylo jednání s některými arabskými zeměmi, kdy hlavně Saúdská Arábie a Spojené arabské emiráty vytvořily s Británií pevnější vazby a čile s ní obchodovaly hlavně v oblasti zbrojního průmyslu.

Výrazným aktem, který ovlivnil dění na mezinárodní scéně, byla represe Solidarity v Polsku na konci roku 1981. Avšak zatímco USA odpověděly v roce 1982 okamžitým odstoupením od jednání o smlouvě SALT II o balistických raketách s jadernými hlavicemi a také udělením embarga na dodávky obilí a technologií do SSSR, britská konzervativní vláda tuto situaci vyhodnotila jinak a rozhodla se nezasahovat. Do jisté míry to bylo způsobeno i nedostatečnou informovaností tehdejší premiérky, které chyběla důkladná analýza situace jak od americké strany, tak od britského ministerstva zahraničí. Zmiňované embargo se ale velmi nepříjemně dotklo britského průmyslu, protože ten měl zájem na exportu materiálu pro plánovanou výstavbu plynovodů spojujících Evropu a Sibiř, což mu bylo znemožněno díky uplatnění zákazu ze strany USA na zahraniční firmy, které měly licenci na výrobu komponentů navržených v Americe. Margaret Thatcherovou to velmi rozzuřilo a na základě toho byl v UK zaveden Zákon o ochraně obchodních zájmů. Tato událost, spolu se zdrženlivou reakcí USA při válce o Falklandy o rok později, na několik dalších let negativně ovlivnila spolupráci britské vlády se Spojenými státy. To vše bylo také z části příčinou, proč Spojené království nepodpořilo invazi do Grenady na podzim roku 1983.⁹⁶

Ačkoli se to Margaret Thatcherové nelíbilo a označila to dokonce za „nepřípustné zasahování, které není v souladu s mezinárodním právem“, snažila se dělat jakéhosi prostředníka při jednání mezi Reaganem a státy Evropského společenství ohledně

⁹⁵ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.180-181. ISBN 80-85947-44-7

⁹⁶ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.230-233. ISBN 978-80-7335-384-1

zmiňovaného embarga.⁹⁷ Napětí mezi Evropou a Amerikou nakonec ulehčila smrt sovětského vůdce Brežněva v listopadu 1982, protože krátce po ní Reagan oznámil pozastavení embarga.⁹⁸

Nedílnou součástí participace Velké Británie na studené válce byla i přítomnost raket středního doletu na jejím území. Jejich instalace však vyvolala bouři nevolí u britského obyvatelstva, čehož využila Labouristická strana k získání vlastní popularity. Labouristé dokonce navrhovali úplné jaderné odzbrojení, což premiérce přišlo jako holý nesmysl, když Sovětský svaz se nemínil vzdát jediné své jaderné hlavice.⁹⁹ V této citlivé době navíc přišla invaze USA do Grenady, k jejíž účasti vyzval Británii sám Reagan. Důvodem vpádu byla odpověď na povstání militantní levicové skupiny, jež za podpory Kubánců zabila ministerského předsedu Maurice Bishopa a nastolila svůj režim. Reagan obhajoval svou invazi přítomností asi 1000 Američanů na Grenadě, navíc prý bylo nutné znovuobnovit řád a demokratické instituce na ostrůvku. Jak již bylo výše zmíněno, rozhodla se britská premiérka pro neúčast Velké Británie na invazi. Mezi hlavní důvody patřilo již zmiňované embargo, strach z reakce veřejnosti na případnou účast VB při invazi (výzva navíc ještě přišla večer předtím, než měly být instalovány střely s plochou dráhou letu na britském území) a pocit, že invaze je jen politickou reakcí na ponížení USA v Libanonu.¹⁰⁰

Thatcherovou tyto události poučily především o tom, co může a nemůže od USA očekávat. V následujících letech už se proti americkým plánům tolik nestavěla a v roce 1986 dokonce povolila použití amerických stíhaček F-111 umístěných na základnách v Británii při bombardování Libye. Britská premiérka to prosadila i přes odpor opozice, široké veřejnosti a dokonce i části své vlastní strany.¹⁰¹ Thatcherová však důrazně sdělila, že je to ojedinělý akt britské vstřícnosti, který se už v budoucnu nebude opakovat.¹⁰²

⁹⁷ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 116-117. ISBN 80-85212-18-8

⁹⁸ LUNÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha, Nakl. Libri, 1997, s.312-313. ISBN 80-85983-29-X

⁹⁹ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 120-121. ISBN 80-85212-18-8

¹⁰⁰ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.232. ISBN 978-80-7335-384-1

¹⁰¹ Tamtéž, s. 233-235.

¹⁰² ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 149. ISBN 80-85212-18-8

3.8.1 Program SDI a počátky pádu komunismu

V roce 1985 nastoupil do čela SSSR nový charismatický vůdce Michail Sergejevič Gorbačov, jehož přístup znamenal zásadní přelom ve skoro sedmdesátileté historii sovětského státu. Jeho politickou dráhu a přístup sledovala Thatcherová ještě předtím, než se skutečně chopil moci, a nutno říci, že v tomto měla britská premiérka velmi dobrý odhad. Gorbačov byl jako jediný z několika oslovených nadějných ruských politiků ochotný se s Thatcherovou setkat¹⁰³ a projednat důležité, hlavně bezpečnostní, otázky. Ačkoli se po nástupu do funkce Gorbačov přirozeně nevzdal dosavadní sovětské politiky usilující o rozdělení západního bloku, bylo mu jasné, že je potřeba přistoupit k jednání se Západem, protože stav sovětského hospodářství, ale i armády, byl na stále se snižující úrovni.¹⁰⁴

V roce 1985 došlo k prvnímu osobnímu setkání Gorbačova a Reagana, které bylo do velké míry výsledkem práce Margaret Thatcherové, která na základě předchozích jednání a osobního setkání Reaganovi Gorbačova doporučila s tím, že je to člověk, se kterým může Západ jednat.¹⁰⁵

Dalšími jednáními těchto státníků bylo to v Reykjavíku v roce 1986 a o rok později ve Washingtonu. K poslednímu setkání Reagana a Gorbačova došlo v roce 1988 v Moskvě.¹⁰⁶ Hlavním předmětem tohoto jednání byl program Strategické obranné iniciativy (Strategic Defense Initiative – SDI)¹⁰⁷, který vzbudil v představitelích západní Evropy obavy¹⁰⁸ a byl důvodem k jejich spojení se k řešení situace. Thatcherová zde byla prostředníkem a vedla na toto téma četné rozhovory s Reaganem (např. v Camp Davidu na sklonku roku 1984)¹⁰⁹ i přesto, že v domácím prostředí za to byla členy své strany kritizována. Bylo jí především vyčítáno, že se přiklonila na stranu Reagana a rozhodla se ho podpořit. Na toto téma je

¹⁰³ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.239. ISBN 978-80-7335-384-1

¹⁰⁴ LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha, Nakl. Libri, 1997, s.315-316. ISBN 80-85983-29-X

¹⁰⁵ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.240. ISBN 978-80-7335-384-1

¹⁰⁶ LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha, Nakl. Libri, 1997, s.316-318. ISBN 80-85983-29-X

¹⁰⁷ Projekt SDI byl systém obrany, který předpokládal ničení protivníkových raket v kosmickém prostoru. Reagan ho původně zamýšlel jako záminku k úplnému jadernému odzbrojení, což mu během let bylo nakonec vymluveno jako nemožné.

¹⁰⁸ NÁLEVKÁ, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II)*. Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000, s.230. ISBN 80902261-6-7

¹⁰⁹ DOPIERALLA, Jakub. *Strategická obranná iniciativa v kontextu britsko-amerických vztahů*. [online]. [cit. 2015-15-6]; dostupný na [www: <http://postnito.cz/strategicka-obranna-iniciativa-v-kontextu-britsko-americkych-vztahu/>](http://postnito.cz/strategicka-obranna-iniciativa-v-kontextu-britsko-americkych-vztahu/)

legendární projev tehdejšího britského ministra zahraničí Geoffreyho Howea¹¹⁰, který přirovnal projekt SDI k Maginotově linii ve Francii.

M. Thatcherová, při své cestě do Washingtonu, kde měl Gorbačov podepsat smlouvu s Reaganem o odstranění jaderných nosičů středního doletu, přijala jeho pozvání na krátkou zastávku na letecké základně Brize Norton.¹¹¹ Zde se zmiňuje o možnostech stažení sovětských vojsk z Afghánistánu, což by mělo pozitivní ohlas u americké vlády. Ačkoliv se Gorbačov tváří neústupně, nakonec je v únoru roku 1988 vydáno prohlášení o stažení vojsk z afgánského území. Zde je znát patrný vliv M. Thatcherové v důležitých otázkách zahraniční politiky a dopadu na Evropu.

Gorbačovova politika přinesla do Sovětského svazu osvěžení a jistou demokratizaci, zároveň ale vedla k urychlení rozpadu SSSR, protože jednotlivé komunistické země začaly díky uvolnění poměrů jednat se zahraničím na vlastní pěst.¹¹²

3.8.2 Klíčový rok 1989

Gorbačov přilétá do Londýna na oficiální návštěvu, kde hlavním předmětem řešení je utvrzování vztahů mezi Británií a Sovětským svazem. Dalším tématem je postupné odzbrojování a kontrola nad případným zbrojením.¹¹³

Tato návštěva byla pro Gorbačova velice důležitá, neboť zafungovala opětovně jako spojka pro USA. Při této schůzce britský ministr zahraničí Geoffrey Howe¹¹⁴ a jeho sovětský protějšek Eduard Ševarnadze podepsali tři dohody:

- 1) Ochrana investic v Sovětském svazu
- 2) Lepší podmínky pro možnost získání víz
- 3) Zřízení školy v zemětřesením zasažené Arménii

¹¹⁰ APPLE Jr., R.W.: BRITAIN QUESTIONS 'STAR WARS' PLAN. *The New York Times*, 16. March. [online]. [cit. 2015-15-6]; dostupný na [www: <http://www.nytimes.com/1985/03/16/world/britain-questions-star-wars-plan.html>](http://www.nytimes.com/1985/03/16/world/britain-questions-star-wars-plan.html)

¹¹¹ HARRIS, Robin: *Nezlozná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.243. ISBN 978-80-7335-384-1

¹¹² FIDLER, Jiří-PLECHANOVÁ, Běla: *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha, Nakl. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997, s.167. ISBN 80-85241-79-X

¹¹³ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s. 163-164. ISBN 80-85212-18-8

¹¹⁴ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.235. ISBN 80-85947-44-7

Nabídka Británie občanům Sovětského svazu dokazuje možnost otevření se SSSR, na kterou měla navázat užší hospodářská a ekonomická pomoc podporovaná změnami politickými.

V otázce odzbrojování a kontroly zbrojení Thatcherová vyjádřila svou podporu jednostrannému snižování sovětských sil a úspěšnému naplňování dohody a připomněla probíhající vyjednávání o snížení počtu vojáků v Afghánistánu.¹¹⁵

Na summitu NATO v květnu v Bruselu Thatcherová pomohla úspěšně vyjednat s přítomným novým americkým prezidentem Bushem setrvání amerických jednotek v Evropě do doby, kterou považují za vhodnou. Nejvýznamnějším mezistátně-politickým tématem summitu bylo ale přijetí koncepce pro kontrolu zbrojení a odzbrojení.

Dalším projednávaným bodem byla otázka reformního programu SSSR. Zde u Thatcherové došlo k nenápadným, leč důležitým změnám. Doposud se SSSR a jeho programu zastávala, i co se týkalo jeho hlavních myšlenek na větší otevřenost a rekonstrukci, čistě jej podporovala. Koncem roku ale přišlo zjištění, že nejde zasadit tržní hospodářský systém, když neexistuje soukromé vlastnictví.

Thatcherová ale zůstala v roli podpůrné jednotky, což na ni vrhalo negativní stín a několik politických tváří se od ní odvrátilo. Svůj zájem o SSSR si obhájila, když označila Gorbačova za muže, který dokáže prosadit téměř jakoukoli reformu.¹¹⁶

3.8.3 Opětné setkání v roce 1990 Thatcherová vs. Gorbačov

Kontakt britské premiérky s hlavou Sovětského svazu byl velmi častý. V Margaret Thatcherové Gorbačov našel ekonomického experta. Thatcherová si na druhou stranu uvědomovala, že situace v SSSR se nedá srovnávat s Maďarskem či Československem. Z jejích kroků je patrné, že vnímala SSSR jako skutečnou velmoc. Přesto podporovala Gorbačova v jeho hospodářském a politickém reformním plánu.

V otázce bezpečnosti, odzbrojení a kontroly zbrojení sehrála Thatcherová významnou roli. Vzala na sebe roli prostředníka mezi představiteli obou supervelmocí, čímž její prestiž na mezinárodním poli vzrostla.

Hlavním přínosem Thatcherové byla schopnost přimět Gorbačova, aby se ve svých reformních aktech nenechal odradit. Konečný výsledek pro SSSR ale byl ten, že neunesl

¹¹⁵ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s.162-163. ISBN 80-85212-18-8

¹¹⁶ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.238-239. ISBN 80-85947-44-7

nápor, který na něj tyto reformy měly. Zhroutil se a umožnil tím svým satelitům vlastní možnost tranzitu k demokracii a tržnímu hospodářství.

Další ze schůzek se odehrála na území SSSR v Moskvě. Zde je třeba předem zmínit, že Sovětský svaz byl v této době „rozdělen“ na:

- 1) Reformátory prezidenta Gorbačova
- 2) Opoziční uskupení radikálnějších reformátorů Borise Jelcina
- 3) Vojáky mající možnost ohrozit prodělávané reformy

Největším politickým rivalem Michaila Gorbačova na domácí půdě byl Boris Jelcin. Proto mohlo některé politiky překvapit, že v dubnu 1990 přiletěl do Londýna na oficiální návštěvu s Margaret Thatcherovou. Schůzka mezi Jelcinem a britskou premiérkou znamenala v uvažování Thatcherové změnu. Uvědomovala si zásadní rozdíl mezi Gorbačovem a Jelcinem. Gorbačov na rozdíl od Jelcina zůstával komunistou. Zároveň si také uvědomila další rozměr přestavby rozpadajícího se SSSR, čímž byla centralizace. A protože se Jelcin na schůzce projevil jako zastánce decentralizovaného pojetí moci, získal si sympatie premiérky.¹¹⁷

O několik měsíců později Thatcherová opět navštívila SSSR. V této době se východní blok hroutil a v bývalých sovětských satelitech se volily nové demokratické vlády. Aktuální otázkou byla také otázka sjednoceného Německa a jeho postavení v rámci NATO či možná evropská spolupráce.

Zde je jeden z memoárů Thatcherové týkající se Michaila Gorbačova: *„Když v roce 1991 stál před volbou, zda pokračovat v cestě zásadních změn, nebo se vrátit k represivnímu komunismu, byl na váhách. Občas se říkalo, že tajně podporoval komunistické zastánce tvrdé linie, kteří se v červenci 1991 na chvíli zmocnili moci. Já tomu nevěřím. Ale do funkcí je jmenoval on sám. A když se vrátil do Moskvy, dokonce se sám prohlásil za komunistu. Proto přes veškerý můj obdiv tomu, čeho dosáhl, přesto, že v krizových chvílích jsem s ním soucítila a přesto, že jako člověka ho mám ráda, jsem si jistá, že pro Rusko bylo jen dobře, když se na jeho místo dostal Boris Jelcin.*

Hluboké nepřátelství mezi těmito dvěma muži, kteří pro svobodu své země udělali víc než kterýkoliv Rus, lze bezpochyby částečně vysvětlit obyčejnou politickou rivalitou. Jsem však přesvědčena, že představovalo také cosi hlubšího. Pan Jelcin v hloubi svojí duše věděl, že systém, ve kterém vystoupal vzhůru, spadl na dno a znovu se dostal nahoru, je od základu

¹¹⁷ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 549-551. ISBN 80-206-0471-5

špatný – a nejen proto, že nedokázal poskytnout lidem přiměřenou životní úroveň, ale také proto, že jeho základem byly lež a podlost, myslím, že právě proto pan Jelcin vypadal tak velký, když stál uprostřed Moskvy na tanku a vedl hrdinný zápas o ruskou demokracii. A proto vypadal pan Gorbačov, když se o tři dny později vrátil z krymského ústraní na břehu Černého moře, jako by byl menší. Kamery a fotoaparáty často zkreslují, ale tentokrát ukázaly pravdu; nejen příběh dvou Rusů, ale také příběh dvou ruských zemí.“¹¹⁸

Zajímavou částí této návštěvy bylo setkání se sovětským vojenským vedením, které mělo co říci k ruskému politickému a společenskému způsobu života. Jednalo se zejména o věci bezpečnosti a obrany. Ministr obrany maršál Jazov zastával názor, že je potřeba jaderné zbraně zcela odstranit. Tento názor vyvolal spory mezi Jazovem a Thatcherovou, která zastala tradičně realistický názor, že zásadním momentem je vyvažování moci. Tedy, že jaderné zbraně budou stále potřeba jako zastrahující prostředek. Toto má být základem toho, že žádný stát nebude v mezinárodním prostředí převažovat.¹¹⁹

V rámci návštěvy se Thatcherová zastavila také v Kyjevě (Ukrajina byla stále součástí SSSR). Tato návštěva zahrnovala také předem nepřipravené setkání s nově zvolenými členy Nejvyššího sovětu Ukrajiny. Trapným momentem Thatcherové pak bylo označení Ukrajiny jako kolonie Sovětského svazu.¹²⁰

3.8.4 Sjednocení Německa

Od roku 1949 bylo Německo rozděleno na dvě poloviny – „západní“ Spolkovou republiku Německo (SRN) a „východní“ Německou demokratickou republiku (NDR), které byly oddělené nejen politicky, nýbrž i hraničně. Poslední pomyslnou spojku těchto 2 států - Berlín- neprodyšně uzavřela NDR v roce 1961 tzv. „Berlínskou zdí“.

Margaret Thatcherová se při rozhovorech se západoněmeckým kancléřem Kohlem zmiňovala o problémech Východ - Západ, přičemž nebylo možné opomenout téma rozděleného Německa, ale nutno přiznat, že co se týče orientace britské zahraniční politiky na NDR ještě za studené války, nelze konstatovat, že by byla nějak výrazná. Jako jediný

¹¹⁸ THATCHEROVÁ, Margaret: *Umění vládnout strategie pro svět v pohybu*. [z angl. orig. přel.]: GEISLER, Eduard. Praha, Nakl. Prostor 2003, s.84. ISBN 80-7260-089-3

¹¹⁹ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.236-237. ISBN 978-80-7335-384-1

¹²⁰ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.254. ISBN 80-85947-44-7

významný příklad 80. let je možné uvést návštěvu Západního Berlína r. 1982, kdy premiérka pronesla řeč před Berlínskou zdí.

3.8.5 Pád Berlínské zdi

Roku 1989 začalo obyvatelstvo NDR hromadně opouštět. Probíhal to zejména přes Maďarsko, ale i ČSSR. Bylo jasné, že hroucení východního bloku, které bylo patrné v Polsku či Maďarsku, se jistě přesouvá do „východního Německa“.

9. listopadu 1989 bylo oznámeno otevření hranic Německé demokratické republiky se Západním Berlínem a ihned začalo bourání Berlínské zdi. Den poté o této skutečnosti informoval premiérku kancléř Kohl. V tento okamžik Thatcherová zastala skvělou roli prostředníka. Kohlovi nařídila, aby zůstal v kontaktu s Gorbačovem. Na druhou stranu vyvrátila starosti sovětského velvyslance se zprávou od Gorbačova, který měl obavu z útoku na sovětské vojáky.¹²¹

Dne 18. listopadu došlo z iniciativy prezidenta Francie François Mitterranda k setkání hlav států Evropských společenství v Paříži. Kancléř Kohl promluvil o právu Němců na sebeurčení, čímž ve skutečnosti jen prohloubil obavy Thatcherové. Zde se projevuje společný odpor francouzské a britské politické prezentace k jakýmkoliv úvahám, které by mohly vést ke znovusjednocení německého „superstátu“.¹²²

Právě pařížské setkání bylo základním impulsem pro společný postup států Francie a Velké Británie v této otázce. Postoj Thatcherové k tomuto tématu byl vyjádřen jasně. NATO a Varšavská smlouva měly být i nadále základem obrany. Mimo bezpečnostních záležitostí se Thatcherová také bála toho, že vytvoření hospodářsky a politicky silného celku bude mít za následek posun dosavadního těžiště evropské politické osy.¹²³

Dne 24. listopadu došlo k setkání Thatcherové s americkým prezidentem Bushem v Camp Davidu. Připomněla důležitost podpory sovětského vedení a částečně proti postoji amerického prezidenta trvala na zachování výdajů na obranu ve stávající výši.

¹²¹ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.244. ISBN 80-85947-44-7

¹²² THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 518-522. ISBN 80-206-0471-5

¹²³ NÁLEVKA, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II.)*. Praha, Nakl. Aleš Skřivaň ml., 2000, s.237. ISBN 80902261-6-7

3.8.6 Sjednocení Německa nejlepším možným řešením

Krátce po návštěvě Spojených států britskou předsedkyní vlády do situace opět vstoupil kancléř Kohl se svým tzv. Desetibodovým plánem pro německou politiku, kde byl zmíněn i cíl spočívající v právu německého národa na sebeurčení. Jednalo se o skutečný šok pro německé spojence, protože toto prohlášení bylo proneseno bez jakékoliv předchozí konzultace s nimi.

Je zřejmé, že kancléř Kohl tímto neočekávaným krokem hodlal získat moment překvapení, ale na druhou stranu musel vědět, že USA, německý největší spojenec té doby, nebude mít k takovému prohlášení žádné výhrady. George Bush se vzápětí sešel s kancléřem Kohlem na Maltě a znovusjednocení Německa podpořil. Nyní již existovaly jen tři evropské mocnosti, které by dokázaly tento trend zvrátit. Samozřejmě se jednalo o Velkou Británii, Francii a Sovětský svaz.

V prosinci 1989 došlo u Thatcherové s Mitterrandem k ujištění se o společném zájmu, co se týče „držení Německa pod kontrolou“. Mitterrand v té době ale nedokázal na veřejnosti obhájit to, na čem se s Thatcherovou dohodli v soukromí.

Lednem 1990 začalo období, kdy Margaret Thatcherová sama obhajovala názor, že německé sjednocení nepřinese Evropě užitek. Dne 3. února 1990 i Ševarnadze na základě pokynů z Moskvy veřejně akceptoval „princip národního sebeurčení Němců“,¹²⁴ protože v této době již bylo patrné, že sjednocení není možné zastavit. Za takového stavu věcí bylo již jasné, že je třeba z tohoto nepříjemného stavu pro Británii a Evropu získat alespoň co nejvíce užitku. Užitek spočíval v existenci sjednoceného Německa v rámci NATO a setrvání amerických jednotek v Německu.

V otázce německého členství v Evropském společenství (ES) se ale vyskytl problém, jelikož Bushova administrativa si představovala členství Německa v ES jako faktor pro integrované Společenství, s čímž tradiční zahraniční politika Thatcherové týkající se ES nemohla souhlasit.

Dne 24. února telefonovala Margaret Thatcherová prezidentu Bushovi ve věci Německa v NATO. Dohoda zněla jasně - setrvání amerických jednotek na německém území. V rozhovoru se ale také zmínila o potřebě zachovat určitou část sovětských jednotek ve

¹²⁴ NÁLEVKA, Vladimír: Světová politika ve 20. století (II.). Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000, s.238. ISBN 80902261-6-7

východním Německu. Motivem bylo neizolovat Sovětský svaz od evropské politiky a zachovat tak rovnováhu v Evropě.

Ve stejném zájmu pak také dodala, že je třeba posílit strukturu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Zde Thatcherová neusilovala o alternativu k Severoatlantické alianci, ale bylo skutečně v jejím zájmu, aby plánované německé sjednocení bylo limitováno a vyvažováno. Tuto svou snahu vyjádřila nejsilněji při setkání s prezidentem Bushem v dubnu 1990 na Bermudách.¹²⁵

Na summitu si oba potvrdili svůj záměr ohledně existence sjednoceného Německa v NATO a zároveň se dohodli na pokračování kombinace moderních jaderných i konvenčních zbraní v arzenálu NATO.

Na konci března se v Londýně Thatcherová setkala s Kohlem. Na tiskové konferenci potvrdili společný záměr spočívající v účasti sjednoceného Německa v NATO a podpořili vzájemné obchodní vztahy mezi oběma zeměmi.¹²⁶

Rok 1990 byl ve znamení amerického úsilí o podporu konceptu 2+4¹²⁷, které zdárně pokračovalo i na začátku května, kdy se hlavní představitelé Spojených států amerických a Sovětského svazu ujistili o pokračující spolupráci. V rámci odškodnění zde Kohlova vláda nabídla kolabujícímu Sovětskému svazu částku 5 miliard marek, pokud sovětská vláda bude spolupracovat ve věcech mezinárodní politiky a sovětská armáda v průběhu 3 let opustí území východního Německa, přičemž do té doby zde nebudou rozmístěny struktury NATO. Tyto finanční náhrady se nakonec vyšplhaly až do skutečné výše 13,5 miliard marek.¹²⁸ Velké Británii se také podařilo při těchto jednáních získat zvláštní status pro Polsko, pro nějž se zejména otázka garance hranic s Německem stala velmi citlivou.¹²⁹

Otázka německého členství v Evropském společenství byla vyřešena na summitu v Dublinu (1990). Britská ministerská předsedkyně Margaret Thatcherová na tiskové konferenci po summitu uvedla, že došlo k dohodě týkajících se přijetí východního Německa do Evropského společenství. Premiérka také dokázala prosadit konsensus v rámci Evropského společenství na existenci sjednoceného Německa v rámci NATO.

¹²⁵ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.230-255. ISBN 80-85947-44-7

¹²⁶ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.252am. ISBN 80-85947-44-7

¹²⁷ Což znamenalo 2 německé státy a 4 velmoci.

¹²⁸ NÁLEVKA, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II.)*. Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000, s.238-239. ISBN 80902261-6-7

¹²⁹ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.252-253. ISBN 80-85947-44-7

Dne 17. července 1990 Helmut Kohl na tiskové konferenci po diskuzích s Gorbačovem přednesl výsledky jednání. Základní dohoda zněla, že „Sjednocení Německa zahrnuje Spolkovou republiku, NDR a Berlín.“

Dne 12. září 1990 byla ministry zahraničí Británie, Francie, Sovětského svazu a USA slavnostně podepsána smlouva 2+4 (Smlouva o závěrečné úpravě ve vztahu k Německu), což fakticky znamenalo, že do budoucna získalo sjednocené Německo plnou suverenitu, ale i odpovědnost za svůj další osud.¹³⁰

Oficiálně vešla smlouva v platnost dne 3. října 1990, který je tím pádem teprve skutečně považován za den německé jednoty.¹³¹

3.8.7 Zhodnocení - Margaret Thatcherová jako prostředník v době sjednocování Německa

Přímý vliv Velké Británie při jednáních o sjednocení Německa a jeho zapojení do západních struktur nebyl tak výrazný, jak se předpokládalo.

Jako realističtější řešení mohlo být uvědomění si Thatcherové, že Kohl v Británii neviděl ideálního spojence pro jednání v otázce sjednocování obou polovin Německa.

Německý kancléř Kohl se rozhodl přeorientovat na USA, kde našel odpovídající odezvu, která mu dopomohla k prosazení jeho cíle.

Také je zřejmé, že premiérka Margaret Thatcherová nikdy nebyla pro George Bushe takovým partnerem v zahraniční politice, jako byla pro bývalého prezidenta Ronalda Reagana. Jeho značná úzkoprsost a lehká ovlivnitelnost manželkou Barbarou, která chovala silné (a nutno podotknout, že vzájemné) antipatie k Nancy Reaganové, zapříčinily, že zde panovala jistá ostražitost, do jisté míry až nevraživost, k osobě Margaret Thatcherové, jakožto dobré přítelkyni bývalého prezidentského páru.¹³² Jednání s Thatcherovou tedy z tohoto pohledu spíše znamenala snahu o legitimizaci celého procesu sjednocování Německa. Koneckonců se jednalo právě o rozhovory tří nejvyšších představitelů Německa, Sovětského svazu a Spojených států amerických, které přinesly kýžený výsledek pro Německo.

Na druhou stranu přes svou vedlejší roli v procesu vyjednávání dokázala Thatcherová prosadit setrvání amerických jednotek v Evropě, což bylo pro stabilitu v Evropě klíčové.

¹³⁰ FIDLER, Jiří-PLECHANOVÁ, Běla: *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha, Nakl. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997, s.87-88. ISBN 80-85241-79-X

¹³¹ NÁLEVKA, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II)*. Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000, s. 239. ISBN 80902261-6-7

¹³² HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.244. ISBN 978-80-7335-384-1

Tyto obranné a bezpečnostní kroky pak potvrdila premiérka úspěšným summitem NATO z července 1990, který se odehrál v Londýně. Potvrdil také ukončení rozdělení Evropy, zmíněna byla také orientace na pomoc postkomunistickým zemím v navázání diplomatických kontaktů a v neposlední řadě byla oceněna nadále trvající přítomnost amerických konvenčních a nukleárních sil na území Evropy.

Thatcherová tedy v době sjednocení Německa dne 3. října 1990 již nebyla tím „nezvaným hostem na oslavách německé jednoty.“

Absolvovala cestu po postkomunistických státech střední Evropy a začala se více soustředit na své vlastní přežití v britské politice. Přestože za své mezinárodně-politické působení ve střední a východní Evropě nese nemalé zásluhy, byla to naopak její politika vůči Evropským společenstvím, která se stala jedním z hlavních důvodů jejího odchodu.¹³³

3.8.8 Pád z politických výšin

22. listopadu oznámila Thatcherová v Dolní sněmovně, že se nezúčastní druhého kola hlasování o vedení Konzervativní strany. Neznamenalo to nic jiného, než její odchod z pozice předsedkyně vlády, což také potvrdila 28. listopadu 1990 rezignací na tuto funkci.

Hlavním důvodem pádu Margaret Thatcherové byla nespokojenost veřejnosti s jejími kroky týkajícími se ekonomie a jejich důsledky. Inflace stále narůstala, platební deficit se prohluboval a také byla společnost nespokojená s tzv. polltax (daní z hlavy).¹³⁴ Ta byla jednotnou daní, kterou přispíval každý registrovaný volič v dané obci na komunální služby. Výše daně ovšem vůbec neřešila majetkové postavení plátce, takže protentokrát museli například platit stejně majitelé domu, jako nájemníci. Celkový počet plátců se tak Thatcherové povedlo zvýšit z původních asi 14 milionů na přibližně 38.

Tato situace vyústila v tzv. „Bitvu na Trafalgaru“, která nebyla ničím jiným, než protestování proti zavedení z daně na hlavu.

Navíc proti premiérce stále sílila opozice uvnitř vlastní strany, jejíž členové byli též nazýváni „wets“, čili ubřečení, mokří. Další příčinou také bylo jisté odcizení se řadovým poslancům, které zákonitě musí vznikat u každého, kdo stojí dlouho sám na vrcholu. Navíc Margaret Thatcherová byla proslulá tím, že neříkala lidem pouze to, co chtějí slyšet, nýbrž její

¹³³ FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999, s.252. ISBN 80-85947-44-7

¹³⁴ ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991, s.174. ISBN 80-85212-18-8

skutečné, často i dost ostré názory. To se ostatně projevilo při jednáních s vlastními poslanci, kteří si stěžovali na daň z hlavy, což premiérku rozhodně nepotěšilo.¹³⁵

Dalším nerozvázným krokem bylo také jmenování Petera Morrisona premiérčiným soukromým tajemníkem v parlamentu. Morrison nejen, že byl intelektuálně neschopný a neobratný řečník, ale také hodně pil a často se svým opileckým a samolibě žoviálním chováním okolí protivil. Na takového člověka nebylo možno se dlouhodobě spoléhat, a už vůbec ne v situaci, která ve vládě panovala v roce 1990.¹³⁶

Konečným oslabením moci Thatcherové však bylo odstoupení jejího dlouholetého spolupracovníka a zástupce sira Geoffreya Howe, ke kterému došlo dne 1. listopadu roku 1990. Jeho hlavním důvodem byl nesouhlas s premiérčinou silně protievropsky naladěnou politikou.

Thatcherová tak přišla o důležitého spojence a chtěla přestavbu vlády, kdy by do čela ministerstva školství obsadila schopného a instinktem obdařeného Normana Tebbita. Jeho protikandidátem, kterého prosazovali odpůrci Margaret Thatcherové, byl Kenneth Clarke. Během těchto debat byl předseda poslaneckého klubu Tim Renton nepřítomen. Když se vrátil a dozvěděl se o zamýšlených změnách, velmi se rozzuřil a začal argumentovat proti němu. Tebbit ale bohužel post odmítl, takže místo aby se pozice Thatcherové díky jeho výjimečným schopnostem upevnila, dostal školství Clarke, který se stal jedním z nejdohodlanějších protivníků ministerské předsedkyně.¹³⁷

Legendárním se stal také projev, který dne 13. listopadu 1990 pronesl Geoffrey Howe k otázce jeho rezignace a přístupu premiérky k zahraniční problematice. Jeho řeč byla reakcí na provokace premiérky, že ve svém čtyřstránkovém rezignačním dopise neuvedl důvody rozporů mezi nimi. Projev byl natolik jízlivý, že zatímco Thatcherové odpůrci jásali, někteří ostatní politici byli stejně jako ona znechuceni.

Všechny tyto události pak znamenaly, že členové Konzervativní strany začali silně pochybovat o tom, že by Margaret Thatcherová byla schopná dovést stranu k vítězství ve volbách, k čemuž přispěla i podvratná činnost uvnitř strany, kterou vedli příznivci jejího největšího protikandidáta Heseltina.

V prvním kole bylo nutno získat 65% všech hlasů, aby nemusela jít do kola druhého. To se bohužel dne 20. listopadu 1990 nepovedlo o pouhé 2 hlasy. Původně měla

¹³⁵ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.283-284. ISBN 978-80-7335-384-1

¹³⁶ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.284-285. ISBN 978-80-7335-384-1

¹³⁷ Tamtéž, s.285-286.

v plánu pokračovat do druhého kola volby, což také neprodleně oznámila novinářům. Jako největší problém se s odstupem času jeví nedostatečně vedená kampaň v rámci strany, a také pobyt Margaret Thatcherové na diplomatické cestě v Paříži v době konání voleb. To jí ubralo potřebný vliv, který měla prosadit před (a bezprostředně po) prvním kole voleb.¹³⁸

Po svém návratu do Anglie se premiérka usnesla, že než aby riskovala nástup Heseltina k moci, raději podpoří dalšího nadějnějšího kandidáta, a to Johna Majora. Rozhodla se tak k dobrovolné k rezignaci¹³⁹ dne 22. listopadu 1990.

Do čela strany se pak skutečně postavil John Major. Okolnosti jeho nástupu Thatcherová později hodnotila těmito slovy: „*Od chvíle, kdy jsem oznámila svou rezignaci, se pozornost veřejnosti přirozeně obrátila k otázce, kdo bude mým nástupcem. Jak jsem již řekla, udělala jsem všechno možné, abych získala podporu pro Johna, aniž bych veřejně prohlásila, že chci, aby zvítězil.*“¹⁴⁰

¹³⁸ HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014, s.287-305. ISBN 978-80-7335-384-1

¹³⁹ Margaret Thatcherová – Wikipedie [online]. [cit.2014-12-6] dostupný na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Margaret_Thatcherov%C3%A1>

¹⁴⁰ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 587. ISBN 80-206-0471-5

4. John Major

Tento pozdější velký státník se narodil se do chudých poměrů rodiny cirkusového herce. V brzkých letech opustil školu (den před svými šestnáctými narozeninami),¹⁴¹ přičemž toto rozhodnutí poté výrazně ovlivnilo jeho kariérní začátky. Těžce sháněl práci, a pokud už nějakou dostal, jednalo se o prostá zaměstnání, nevyžadující žádnou kvalifikaci. Nakonec se mu podařilo uchytit u banky Standart Chartered Bank.

V 60. letech vstoupil do Konzervativní strany. Do parlamentu byl pak zvolen roku 1979¹⁴² v éře „Železné lady“ Margaret Thatcherové, kterou po odchodu z velké politiky nahradil nejen jako vůdce Konzervativní strany, ale i v pozici předsedy vlády. Nejdříve ale působil jako náměstek ministra financí, aby se pak následně stal ministrem zahraničí a později i krátce ministrem zahraničí.¹⁴³

4.1 Vláda Johna Majora

28. listopadu 1990 byl, i díky přístupu odcházející Margaret Thatcherové,¹⁴⁴ zvolen na post předsedy vlády. Británie v té době patřila mezi ekonomicky nejsilnější a nejstabilnější státy v Evropě. Za Majorovy vlády došlo k několika historickým mezníkům, např. jednání o Maastrichtské smlouvě, válce v Perském zálivu a dni nazývanému „Černá středa“, který se podepsal velice negativně na Majorově politické kariéře.¹⁴⁵

John Major měl už od počátku velké problémy uvnitř vlastní strany, která se rozdělovala na dva tábory, kdy jedna strana byla silně proevropská, zatímco ta druhá evropskou integraci zavrhovala. V době projednávání Maastrichtské smlouvy to bylo nejvíce

¹⁴¹ Biography of Sir John Major [online]. [cit. 2015-20-4]; dostupný z www: <<http://www.johnmajor.co.uk/bio.html>>

¹⁴² John Major – Wikipedie [online]. [cit. 2015-14-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Major>

¹⁴³ Biography of Sir John Major [online]. [cit. 2015-20-4]; dostupný z www: <<http://www.johnmajor.co.uk/bio.html>>

¹⁴⁴ THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996, s. 587. ISBN 80-206-0471-5

¹⁴⁵ John Major – Wikipedie [online]. [cit. 2014-20-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Major>

patrné, že Major nedokáže stranu Major sjednotit¹⁴⁶. „Hlavním kamenem úrazu Konzervativní strany po odchodu Margaret Thatcherové v roce 1990 byl postoj k evropské politice. Nový lídr John Major ji vedl, na rozdíl od Thatcherové, poměrně pragmaticky a nestavěl se k Evropě tak odmítavě. Přesto byl kabinet kritizován z vlastních řad právě protievropsky smýšlejícími poslanci, kteří otevřeně revoltovali proti politice svého premiéra.“¹⁴⁷

John Major, jakožto nástupce Margaret Thacherové, měl v některých směrech odlišný politický postoj. Zde jsou pro srovnání uvedeny hlavní body, kde se jejich ideologie rozcházela:

- 1) Thatcherová preferovala spolupráci s nezávislými státy, Major naopak viděl cestu v rovnosti Evropy bez jakékoliv nadřazenosti nad ostatními státy - jinými slovy společenství.¹⁴⁸
- 2) V otázce bezpečnosti Evropy zastávala Thatcherová verzi, že by se o ni měla starat organizace NATO. J. Major, stejně jako jeho předchůdkyně, vítal spolupráci s NATO, ale pouze v případě, že by společenství nedokázalo sebe samé ochránit.
- 3) Thatcherová vedla svou politiku tvrdým, radikálním způsobem vůči snahám o hlubší evropskou integraci. Major byl vstřícnější. Důkazem je podpis Maastrichtské smlouvy a vyjednání určitých výjimek, které se někdy ani netýkaly Evropského společenství.¹⁴⁹

V konečném srovnání byl John Major neúspěšným vůdcem Konzervativní strany, ale úspěšným vůdcem státu.

4.2 Válka v Perském zálivu

První významnou mezinárodní situací, kterou musel Major bezprostředně po svém nástupu do funkce řešit, byla válka v Perském zálivu probíhající v období 2. srpna 1990 - 28. února 1991. Jednalo se o vojenský akt mezi Irákem a více než 30 státy, včetně Velké Británie. OSN udělila povolení vojenské operace s cílem osvobodit Kuvajt.¹⁵⁰

¹⁴⁶ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-24-5]; dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

¹⁴⁷ CEVRO – konzervativní strana po odchodu Thatcherové [online]. [cit. 2014-05-6] dostupné na [www: <http://www.cevro.cz/cs/66217-konzervativni-strana-odchodu-thatcherove >](http://www.cevro.cz/cs/66217-konzervativni-strana-odchodu-thatcherove)

¹⁴⁸ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-24-5]; dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

¹⁴⁹ WATKINS, Alan: *A conservative coup*. Londýn, Nakl. Duckworth, 1991, s. 126-128. ISBN 0-7156-2386-9

¹⁵⁰ Válka v Zálivu – Wikipedie [online]. [cit. 2014-27-5]; dostupný z [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Válka_v_Zálivu>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Válka_v_Zálivu)

Důvodem zásahu a vzniku války byla otevřená provokace Iráku v čele se Saddámem Husajnem a nárokování si náhrady za ropu, kterou vytěžil Kuvajt. Sám Irák dlužil několik miliard dolarů Kuvajtu, který zaujal neústupný postoj po Iránsko-irácké válce a odmítal Iráku odpustit dluh (Irák dlužil přibližně 100 miliard dolarů, které si vypůjčil od ostatních států, mezi které patřil i Kuvajt).¹⁵¹

Jak uvádí server peníze.cz: „*Již druhý den po ukončení irácko-iránské války však Kuvajt odmítl tento požadavek a v rozporu s dohodami organizace OPEC se sám rozhodl zvýšit těžbu ropy.*“¹⁵² To samozřejmě rozzuřilo Saddáma Husajna, který byl touto situací i značně dotčený, protože předpokládal, že když bojoval proti nearabskému Íránu, budou k němu ostatní arabské země shovívavější a alespoň část dluhu mu odpustí. Navíc zde byl problém sporu z historie, kdy byl ještě Kuvajt britským protektorátem. Tehdejší představitel britské koruny, sir Percy Fox, rozdělil hranici mezi Irákem a Kuvajtem tak, že většinu pobřeží Perského zálivu dostal Kuvajt. Na Irák zbyl pouze úzký padesátikilometrový pruh, kde nebylo možné udělat ani pořádný přístav. Protože navíc Kuvajt patřil za Osmanské říše pod iráckou Basru, brali tuto situaci Iráčané jako potupu a mnohokrát proti ní protestovali.¹⁵³

Na základě těchto skutečností se Saddám Husajn rozhodl, že si Kuvajt přivlastní násilným vpádem.

V minulosti byl Irák pod „vlivem“ Britů přibližně 60 let. Ti měli na jejich území několik základen, což jim zajišťovalo volný přechod přes irácké území, aniž by hrozil mezinárodní konflikt. V roce 1941, kdy Británie okupovala Irák, došlo na základě této skutečnosti k podepsání tzv. Bagdádského paktu. Tento pakt pomáhal Británii zamezit šíření rostoucí moci ruského komunismu a satelitního prostoru na jihozápadní straně. A samozřejmě pro Británii znamenal další plus v podobě vlastního vlivu na Blízkém východě. Od podepsání Bagdádského paktu docházelo k ochlazování vztahu s Brity. Rok 1958 byl obdobím, kdy na území Iráku došlo k převratu, SSSR využil situace a odsunul Británii z hlavní sféry vlivu.

¹⁵¹ 1991 Válka v Perském zálivu [online]. [cit. 2014-27-5]; dostupný z www: <<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/58297#58297>>

¹⁵² Pouštní bouře na burze – válka v Perském zálivu 1990/91 | peníze.cz [online]. [cit. 2014-10-5] dostupný na www: <<http://www.penize.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob/15224-poustni-boure-na-burze-valka-v-perskem-zalivu-199091>>

¹⁵³ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.81-82. ISBN 80-7207-553-5

Definitivní zprerhání vztahů pak nastalo v roce 1979, kdy k němu dopomohl nástup Saddáma Husajna jakožto hlavy státu.¹⁵⁴

Tato násilná anexe vyvolala velký šok napříč mezinárodním společenstvím. Ihned byla Radou bezpečnosti OSN přijata rezoluce č. 660, která požadovala bezpodmínečné a okamžité stažení iráckých vojsk z Kuvajtu. O čtyři dny později pak následovala rezoluce o hospodářských sankcích.¹⁵⁵

John Major se do této války zapojil po boku amerického prezidenta George H. W. Bushe a následoval tak kroky, které v tomto ozbrojeném konfliktu podnikla již jeho předchůdkyně Margaret Thatcherová. Británie podporovala USA jednotkami jak pozemních, tak i vzdušných sil. Po zřízení bezletových zón nad Irákem se Velká Británie snažila zamezit případnému porušení těchto vzdušných prostor pomocí svých pilotů, kteří tyto zóny střežili.¹⁵⁶

Husajn ale zpočátku odmítal uvěřit, že by USA šly do otevřené války. Ještě více ho překvapila rychlost, s jakou se zformovala mezinárodní koalice. Brzy mu došlo, že se připravuje vojenská operace s cílem potlačit rozpínavost Iráku. Jeho reakcí na tuto situaci bylo uzavření hranic a zajetí tisíců zajatců, které chtěl v případě napadení použít jako živé štíty k ochraně důležitých strategických objektů.¹⁵⁷

Této situace Saddám následně využíval k nátlaku na jednotlivé země nově vzniklé protiirácké koalice. Pokud stát projevil ochotu s ním jednat, propustil jeho občany. Snažil se tak ukázat lepší tvář, ale mezinárodní společenství mu i tak dávalo jasně najevo, že je třeba opustit kuvajtské území. Rada bezpečnosti OSN dne 29. listopadu 1990 odhlasovala rezoluci č. 678, která dávala souhlas s použitím vojenského řešení situace, pokud Irák neopustí do 15. ledna 1991 Kuvajt. I přes mnohá jednání však ke smírnému řešení nedošlo, takže dne 17. ledna, v 00:40 Středoevropského času, začala operace Pouštní bouře, kdy proti sobě stanulo téměř 700 000 spojeneckých bojovníků proti 540 000 iráckých vojáků.¹⁵⁸

¹⁵⁴ BORŮVKA, Michal: *Vliv války v Iráku na transatlantické vztahy*. Brno, 2007. [online]. [cit. 2014-12-5] dostupný na [www: <http://is.muni.cz/th/144523/fss_m/>](http://is.muni.cz/th/144523/fss_m/)

¹⁵⁵ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.83. ISBN 80-7207-553-5

¹⁵⁶ Válka v Iráku – Wikipedie [online]. [cit. 2014-10-5] dostupný na [www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Ir%C3%A1ku#1991.E2.80.932003:_Bezletov.C3.A9_z.C3.B3ny>](http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Ir%C3%A1ku#1991.E2.80.932003:_Bezletov.C3.A9_z.C3.B3ny)

¹⁵⁷ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.84. ISBN 80-7207-553-5

¹⁵⁸ Tamtéž, s.85-86.

Bush rozhodoval v nejdůležitějších akcích bez jakékoliv konzultace či svolení ostatních spojenců. Major pak přišel s plánem tzv. „Bezpečných přístavů“, který se zpočátku Bushovi nezamlouval, ale nakonec USA tento plán přijaly. Major toto považoval za velké vítězství.¹⁵⁹

4.3 Maastrichtská smlouva a spory ve straně

V roce 1991 došlo k několika pokusům o návrh smlouvy pro Evropskou unii. na summitu 28. - 29. června 1991 předložilo předsedající Lucembursko tzv. Návrh smlouvy o Evropské unii. Britské vládě se líbila především koncepce nových pilířů, kdy se počítalo s minimálními pravomocemi dosavadních institucí Společenství. Ale po nástupu Nizozemců do předsednictví byl tento návrh odmítnut, aby Nizozemci následně přišli v září s návrhem novým, který byl však opět pro Británii příliš svazující. Nakonec tedy ani tento návrh nebyl projednán a plánování Evropské unie zase ustrnulo.¹⁶⁰

Roku 1992 se na domácí půdě odehrály volby, ve kterých Major opět zvítězil, ačkoliv byla jeho politická prestiž silně nalomena¹⁶¹ ve chvíli, kdy byla jeho vláda nucena vystoupit z evropského mechanismu směnných kurzů (ERM), do kterého se připojila za vlády M. Thatcherové.

Nejvýznamnější mezinárodní událostí tohoto roku ale byl podpis Maastrichtské smlouvy, která měla za úkol umožnit evropským státům začít novou etapu v evropské integraci. Snažila se stavět na třech základních pilířích:

- 1) Evropské společenství
- 2) Společná zahraniční a bezpečnostní politika
- 3) Policejní a soudní spolupráce v trestních věcech

Dále se také snažila zavést evropské občanství, posílení pravomocí evropského parlamentu a hospodářskou a měnovou unii.¹⁶²

¹⁵⁹ JEČMENOVÁ, Kristýna: *Anglo-americké vztahy po skončení studené války*. Plzeň, 2013. [online]. [cit. 2014-12-5] dostupný na [www: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/7879/BP.pdf?sequence=1>](https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/7879/BP.pdf?sequence=1)

¹⁶⁰ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 352. ISBN 978-80-7106-570-8

¹⁶¹ History of Sir John Major – GOV.UK. [cit. 2014-13-5] dostupný na [www: <https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/john-major>](https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/john-major)

¹⁶² Maastrichtská smlouva o Evropské unii. [cit. 2014-13-5] dostupný na [www: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm>](http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm)

Podstatnými prvky a obsahem Smlouvy o Evropské Unii jsou:

- 1) Společná ustanovení
- 2) Změny Smlouvy o Evropském hospodářském společenství, jehož název byl změněn na Evropské společenství, které zahrnuje též Hospodářskou a měnovou unii
- 3) Společná zahraniční a bezpečnostní politika
- 4) Spolupráce v oblastech justice a vnitřních věcí
- 5) Závěrečná ustanovení
- 6) Protokoly a deklarační¹⁶³

KROUPA (2010:79) pak k Maastrichtské smlouvě dodává, že „*Její obsah jednak doplňuje a pozměňuje zakládající smlouvy, jednak v sobě zahrnuje smlouvu o politické unii. Směřuje k posílení ekonomické a sociální soudržnosti členů Unie.*“¹⁶⁴

Británie, která měla společně s Dánskem největší problémy s jejím přijetím, ji nakonec dne 07. 02. 1992 ratifikovala, ale smlouva vešla v platnost až 01. 11. 1993, protože až v květnu 1993 proběhla její úspěšná ratifikace v Dánsku. Té však předcházelo přijetí zvláštních protokolů, týkajících se postavení Dánska v EU,¹⁶⁵ které obsahovaly dovětek, že evropské občanství nenahrazuje dánské občanství, že Dánsko nemusí vstoupit do třetí fáze Hospodářské a měnové unie a že se na něho, podle jeho přání, budou vztahovat i případné výjimky v oblasti obranné politiky.¹⁶⁶ Sama Velká Británie si vyjednala několik výjimek, a to především možnost stát mimo Smlouvy v některých oblastech (především se jednalo o vyčlenění sociální charty ze Smlouvy), a také vyškrtání slůvka „federace“ z jakéhokoliv spojení již připraveného textu Smlouvy.¹⁶⁷

Británie se ale rozhodla smlouvu podepsat hlavně z důvodu, že se tamní ekonomice příliš nedařilo a nezaměstnanost vystoupala až na neuvěřitelných 2.5 milionu lidí. Problémy doma v Británii spočívaly především ve vládnoucí straně v čele s J. Majorem. Konzervativní strana byla totiž rozdělena na dva tábory. Hluboce zakořeněné praktiky a způsoby Thatcherové se odrážely v postoji jejich stoupců, zatímco druhý tábor sympatizoval

¹⁶³ HAD, Miloslav – PIKNA, Bohumil: Druhý a třetí pilíř Evropské unie. Praha, vydalo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001, s. 18. ISBN 80-86506-01-0

¹⁶⁴ KROUPA, Jiří: *Slovník soudobé politiky a mezinárodních vztahů*. Praha, Nakl. Wolters Kluwer, 2010, s. 79. ISBN 978-80-7357-568-7

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 362. ISBN 978-80-7106-570-8

¹⁶⁷ Tamtéž, s.363.

s premiérem. Následkem toho tak docházelo ke zdoluhavým jednáním a přinášelo to do Konzervativní strany jen silnější a silnější rozpory. Mnoho členů Konzervativní strany se k jejich leadrovi obrátilo zády. Ratifikace Maastrichtské smlouvy pak stranu definitivně rozdělila. Dá se říci, že členové strany zpochybňovali Majorův nejednoznačný euroskepticismus. Jeho snaha ve vzdorování vůči euro rebelům se zdála marná a chybějící podpora ve straně ho v brzké budoucnosti měla nejen sesadit z čela strany, ale následně způsobit i uvolnění místa pro labouristy a nového předsedu vlády Tony Blaira.¹⁶⁸

4.4 „Černá středa“ pro Velkou Británii

16.9.1992, Datum které téměř zlomilo vaz předsedovi vlády Johnu Majorovi.¹⁶⁹ Britská libra byla stažena z evropského mechanismu směnných kurzů (ERM). „*Mechanismus směnných kurzů pro Británii prakticky znamenal udržování libry na nerealisticky vysoké hodnotě. Podle jednoho historika šlo o „nevidaný a prakticky šílený systém“.*“¹⁷⁰

J. Major, v době kdy působil ještě jako ministr financí, apeloval na premiérku M. Thatcherovou, aby britská libra byla součástí ERM, což se jí zprvu nelíbilo, ale nakonec na návrh s nevolí přistoupila, jakmile se hovořilo o možných výhodách pro Británii.

Nestabilita parlamentu v době jednání maastrichtské smlouvy a komplikace spojené s ratifikací smlouvy se nakonec ukázaly být jako zlomové pro celou britskou ekonomiku a především pro britskou libru. Když ERM uzavřel některé evropské měny, zaměřil se pak na německou marku, která postupem času sílila díky sjednocování východního Německa se západním a jejich restrukturalizaci. Britové měli svého dlouhodobého obchodního partnera především v USA, tudíž kurz libry vůči marce klesl na rekordně nízké hodnoty. Vysoká úroková sazba německé banky a její neochota snížit ji pokořily národní banku Británie, která byla donucena vyplatit abnormálně obrovské množství peněz, což mělo špatné ekonomické následky pro celou zemi. Libra musel být stažena z ERM.¹⁷¹

¹⁶⁸ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-15-5] dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

¹⁶⁹ Black Wednesday: The day that Britain went over the edge – Telegraph [cit. 2014-15-5] dostupný na [www: <http://www.telegraph.co.uk/finance/currency/9533474/Black-Wednesday-The-day-that-Britain-went-over-the-edge.html>](http://www.telegraph.co.uk/finance/currency/9533474/Black-Wednesday-The-day-that-Britain-went-over-the-edge.html)

¹⁷⁰ WASSON, Ellis: *Dějiny moderní Británie*. [Z angl. orig. přel.]: ZNAMENÁČEK, Tomáš. Praha, Nakl. Grada, 2010, s.359. ISBN 978-80-247-3267-1

¹⁷¹ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-15-5] dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

Tento nezdar byl připisován celé vládě, ale odpovědnost za to nesou především dva lidé, jimiž jsou John Major a Norman Lamont, který v té době působil jako ministr financí za Konzervativní stranu. Ačkoliv se Konzervativní straně podařilo opět národní ekonomiku stabilizovat, veřejnost toto pozitivum přehlédla a následující volby v roce 1997 konzervativci natolik drtivě prohráli, že bylo dokonce uvažováno o rozpuštění celé strany a vytvoření zcela nového politického seskupení.¹⁷²

V roce 1994 se také konaly volby do evropského parlamentu, které byly ve znamení tradiční nízké účasti voličů. Labouristé zde získali 40,1% hlasů, zatímco konzervativci pouze 34,7%.¹⁷³ To ukazovalo jisté náznaky, jak se bude britská politická scéna vyvíjet v následujících letech. Tento rok byl také významným mezníkem pro jeho rivala, pozdějšího ministerského předsedu, Tonyho Blaira, který se po smrti Johna Smithse vyšvihl do čela Labouristické strany. S jeho osobou získala strana nejen schopného státníka, ale i výraznou a pro voliče atraktivní osobnost.

Následující rok byl pro Majora v rámci Konzervativní strany natolik nestabilní, že se rozhodl pro hlasování o novém vůdci strany. Svou funkci zde ale hned v prvním kole potvrdil počtem 218 hlasů ku 89 hlasům jeho nejúspěšnějšího protikandidáta.¹⁷⁴

V roce 1996 mělo dojít v rámci Evropské unie k ověření Smluv a jejich funkčnosti. Zeměmi, které se nejaktivněji podílely na prosazování reformy a změn v Unii, bylo již tradičně Německo a jeho spojenec Francie. Velká Británie byla opět onou pomyslnou brzdou, kdy z její vlády nemohli zastánci evropanství vymoci souhlas s jakýmkoli, i malým, náznakem přenášení svrchovanosti na kterýkoli nadnárodní orgán. Ovšem tentokrát to nebyla jen Británie a dá se říci, že co stát, to jedinečný názor na směřování EU. Nejdůležitější událostí tohoto roku z pohledu zahraniční politiky byl pak summit v Dublinu ze dne 13. a 14. prosince, kdy se domlouvaly podrobnosti přijetí jednotné měny – eura.

Jak jistě všichni víme, Velká Británie odmítala být součástí měnové unie. Na základě těchto vzniklých smluv se 11 zemí dohodlo, že od roku 1999 bude na jejich území zavedena

¹⁷² WASSON, Ellis: *Dějiny moderní Británie*. [Z angl. orig. přel.]: ZNAMENÁČEK, Tomáš. Praha, Nakl. Grada, 2010, s.359-360. ISBN 978-80-247-3267-1

¹⁷³ FIALOVÁ, Barbora: *Zahraniční politika Majorovy vlády*. Praha, 2013. [online]. [cit. 2015-15-5] dostupný z [www: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120137270>](https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120137270)

¹⁷⁴ Tamtéž.

jednotná měna v rámci převodů a bezhotovostních plateb a od roku 2002 už bude fungovat jako faktické platidlo.¹⁷⁵

Rok 1997 byl pro Konzervativní stranu velmi kritický, protože při prohraných volbách měla tak mizerné výsledky, že se vážně přemýšlelo o jejím rozpuštění. Logickým důsledkem tohoto neúspěchu bylo následné odstoupení Johna Majora z vedení strany. Na jeho místo nastoupil William Hague.¹⁷⁶

¹⁷⁵ VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009, s. 372-378. ISBN 978-80-7106-570-8

¹⁷⁶ Conservative party (UK) [online]. [cit. 2015-03-6]; dostupný na [www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_Party_%28UK%29>](http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_Party_%28UK%29)

5. Konzervativní strana v opozici

Naprostým debaklem při volbách se Konzervativní strana dostává do opozice a pomyslné žezlo vlády přebírá dne 2. května labourista Tony Blair.¹⁷⁷

Nastává tak období rychlého střídání předsedů strany a neúspěšných pokusů vyhrát parlamentní volby. Pro Konzervativní stranu je to jedno z nejhorších období v jejích moderních dějinách.

Co se zahraničních událostí týče, nejvíce světem hýbaly 2 významné války, a to válka v Afgánistánu a válka v Iráku, a také sílící hrozba mezinárodního terorismu.

Tyto dvě výše zmiňované války, které se označují jako „War in Peace“ (Války v Mír) byly pro Konzervativní stranu dvojí zkušeností. V případě války v Iráku byla strana u moci v čele s Johnem Majorem, když došlo k prvnímu ozbrojenému konfliktu mezi Saddámem Husajnem a světovými mocnostmi. Za války v Afgánistánu byl premiérem labourista Tony Blair, který porazil svého předchůdce Johna Majora ve volbách, takže konzervativci měli jen omezený prostor k manévrování.

Konzervativní strana byla ale odhodlána se v rámci těchto válek politicky angažovat a získat si tak nejen mizející přízeň voličů, ale také dopomoci k obnovení lidských práv a celosvětového zabezpečení a míru.

5.1 Amsterodamská smlouva

Co se týče Amsterodamské smlouvy, byli konzervativci značně kritičtí a upozorňovali na nebezpečí ztráty identity Velké Británie v rámci Evropské Unie. Měnová unie byla jejich nejvýraznějším argumentačním motivem, kterým se snažili ovlivnit veřejné mínění. Mezi tyto kroky patřila i snaha o vyvolání referenda o výměně libry za euro.¹⁷⁸

Tuto politiku se snažil William Hague prosazovat i v rámci parlamentních voleb v roce 2001. Ty ovšem opět skončily neúspěchem Konzervativní strany a ukázaly, že britská

¹⁷⁷ BLAIR, Tony: Moje cesta. [Z angl. orig. přel.]: JENÍK, Tomáš. Praha, Nakl. Práh, 2011. ISBN 978-80-7252-336-8

¹⁷⁸ William Hague's European Policy [online]. [cit. 2015-01-6]; dostupný na [www:
<http://www.brugesgroup.com/eu/william-hague-european-policy.html?keyword=23>](http://www.brugesgroup.com/eu/william-hague-european-policy.html?keyword=23)

veřejnost se spíše než výměny libry za euro bojí toho, že by mohla mít vnitřně rozdrobenou a špatně fungující vládu.¹⁷⁹

Další neúspěch strany znamenal opět odstoupení jejího vůdce a na místo Hagua se do čela dostal Ian Duncan Smith.

5.2 Konzervativní strana a válka v Afghánistánu

S válkou v Afghánistánu je spojováno jedno zásadní datum a jméno. 11. září 2001 a Usáma Bin Ládín. Teroristická skupina Al-Káida unesla několik letadel, které využila ke zničení nejdůležitějších strategických bodů Amerického kontinentu. Nejvíce se hovořilo o nárazu dvou letadel do World Trade Center (WTC – Světového Obchodního Centra) nazývaných „dvojčata“. Tyto dva mrakodrapy se zborily a v jejich sutinách umřelo přes 3 tisíce lidí. Za těmito útoky stojící Usáma Bin Ládín, vůdce teroristické organizace Al-Káidy, hrozil nadále světu dalšími podobnými akcemi. Americká vláda rychle chystala odvetný útok a sháněla u svých spojenců maximální podporu, ke které se samozřejmě přihlásila i Velká Británie.¹⁸⁰

Tony Blair byl tedy nucen řešit se svojí vládou další kroky k dopadení Usámy Bin Ládína a dopomoci ke zničení teroristických buněk spojených s tyranii a šikanou celé zeměkoule. Celý západní svět byl šokován brutalitou útoků, ale poměrně rychle se vzpamatoval a začal plánovat odvetu.

Konzervativní strana se samozřejmě snaží „angažovat“ v otázkách hrozícího nebezpečí budoucích teroristických útoků, ale stejně jako ostatní strany jiných zemí se obává teroristického útoku na vlastní lid. Premiér Spojeného království Tony Blair tyto obavy také sdílel a vyslal pouze několik stovek jednotek do Afghánistánu ze strachu, že by mohl být Londýn také jeden z cílů. Až později Británie odeslala další podpůrné jednotky, kdy se zdálo, že je celá situace více v rukou USA a spojenců.

¹⁷⁹ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-15-5] dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

¹⁸⁰ Válka v Afghánistánu – klid zbraní v nedohlednu – Svět – ČT24 – Česká televize [online], [cit. 2014-25-6] dostupný z [www: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/138532-valka-v-afghanistanu-klid-zbrani-v-nedohlednu/?mobileRedirect=off>](http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/138532-valka-v-afghanistanu-klid-zbrani-v-nedohlednu/?mobileRedirect=off)

V čele Konzervativní strany stál Iain Duncan Smith až do roku 2003.¹⁸¹ V tomto období se především zaměřoval na problémy ve straně a řešení otázky evropské integrace, takže boj proti terorismu byl odsunut na nižší místa v žebříčku priorit a patrná byla především snaha přesunout veškerou zodpovědnost boje s terorismem na EU.

Smith, který byl mediálně nezajímavý a nevyhledávaný je dost často opomíjen jako lídr konzervativců. A jeho činy ve světě a v domácí politice nijak neovlivnily chod ani děj Spojeného království, protože se natolik obával rozkolů ve vlastních řadách, že radši nezaujímal výrazné postoje k důležitým otázkám týkajícím se EU. V roce 2003 byl pak členy strany donucen odstoupit z pozice leadera a byl rychle nahrazen Michaelem Howardem. Je tedy zapsán v historii Konzervativní strany jako jediný leader strany, který v poválečné éře nevedl svoji stranu do parlamentních voleb.¹⁸²

5.3 Konzervativní strana a válka v Iráku

Válka v Iráku byl ozbrojený konflikt, který byl namířený proti režimu Saddáma Husajna pro údajné nedodržování rezolucí Rady bezpečnosti OSN, přičemž některé z nich byly vydané již ve výše zmiňovaném roce 1991. Velká Británie Ameriku podpořila, ale mnoho významných evropských zemí, v čele s Německem, Ruskem a Francií, bylo proti a tvrdilo, že dosavadní rezoluce Rady bezpečnosti OSN nedávají právo k použití vojenské síly. I přesto dal prezident Bush Husajnovi dne 18. března 2003 ultimátum, že má do 48 hodin opustit Irák a vzdát se moci.

To samozřejmě Saddám odmítl, a tak 20. března zaútočily USA na Irák. Během následujícího měsíce a půl si Spojené státy podrobily celé území a dobyly všechna velká města. Dne 1. května oznámil Bush, že velké vojenské operace tímto dnem končí. Samotný Saddám Husajn byl nalezen a zajat až 13. prosince. Nakolik byly tyto válečné operace nutné, je více než sporné. Navíc tento akt podpořil terorismus, když se přívrženci Husajna skryli mimo velká města a počali připravovat odvetné teroristické akce.¹⁸³

Co se týče Konzervativní strany Velké Británie, byl právě u pomyslného kormidla Michael Howard, který byl zkušenějším vůdcem strany než Iain D. Smith. Za vlády J. Majora

¹⁸¹ Iain Duncan Smith MP [online],[cit. 2014-25-6] dostupný z [www](http://www.conservatives.com/OurTeam/Members_of_Parliament/Duncan_Smith_Iain.aspx):

<http://www.conservatives.com/OurTeam/Members_of_Parliament/Duncan_Smith_Iain.aspx>

¹⁸² SVĚŘÁKOVÁ, Nela: Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové. Brno, 2008.

[online]. [cit. 2014-15-5] dostupný z [www](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf): <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>

¹⁸³ POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.95-116. ISBN 80-7207-553-5

působil jako ministr vnitra. Chtěl navázat na práci Smithe, který se neúspěšně pokusil stranu stmelit. Už jeho samotné zvolení na pozici lídra strany bylo ukázkou překvapivé vzájemné spolupráce členů Konzervativní strany, jelikož se na kandidátce octl sám a nic nebránilo jeho zvolení.¹⁸⁴

Ohledně ohlasů na válku v Iráku se Howard snažil Blaira sesadit, když otevřeně kritizoval a snažil se ho učinit zodpovědným za mizernou podporu USA v období válečného konfliktu. Víceméně řekl, že kdyby u moci byl on, byla by podpora mnohem větší, ale že ze strany opozice nemůže nic dělat.¹⁸⁵

Jak je vidno, Howardovi velmi záleželo na utužování vztahů s USA. Konzervativcům měly chybné kroky Blairovy vlády nahrát do karet. Také se mu dařilo posílit konzervativcům image a veřejnost opět začala straně více důvěřovat. Zdálo, že může být opět konkurenceschopná silné Labouristické straně. Ve volbách ale utrpěla další porážku, i když těsnou. Následně na to zklamaný Howard v roce 2005 odešel z postu leadra strany a byl nahrazen Davidem Cameronem.

Tony Blair byl na postu premiéra v roce 2007 vystřídán Gordonem Brownem, který převzal veškerou komunikaci s USA, kde došlo také k významným změnám, a to na prezidentském křesle. George Bush odešel a postoupil Bílý dům Baracku Obamovi, který ve volbách porazil republikánského kandidáta Johna McCaina. Stal se tak prvním prezidentem tmavé pleti v dějinách Spojených států amerických.

¹⁸⁴ Michael Howard, Wikipedia, the free encyclopedia [online]. [2014-26-6] dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Howard>

¹⁸⁵ BBC NEWS|UK|Politics|Howard hit out at Bush aides [online], [cit. 2014-27-6] dostupný z www: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/3608006.stm>

6. Vláda Davida Camerona

Tento mladý, perspektivní politik brouzdající vodami tvrdého a nekompromisního prostředí britské vlády vystudoval prestižní college v Etonu, a poté neméně slavnou univerzitu v Oxfordu, kde získal titul první třídy v politice, filozofii a ekonomice.

Než započal svou politickou kariéru jako leadr konzervativců, pracoval pro výzkumné oddělení konzervativní strany, dále jako zvláštní vládní poradce a stal se také prvním kancléřem státní pokladny. Vyzkoušel si mimo jiné i post ministra vnitra.¹⁸⁶

Předsedou politické strany se stal v roce 2005, kdy nahradil ve volbách neúspěšného Michaela Howarda. Zatímco Howard se snažil vést stranu spíše blíž středovému směru, Cameron zastává levicovější způsob vedení a tím překopává veškerou prezentaci strany. Dokázal si najít cestu k labouristům, které Howardova snaha poškodit je rozdělila i ve společných záměrech¹⁸⁷. Cameron se od svého nástupu do funkce vytrvale snaží o modernizaci strany, která občas stále kráčí ve staroanglických způsobech. Sám tvrdí, že přetrvávající vliv Margaret Thatcherové musí být nahrazen. Více se také věnuje globální problematice než lokální politice.¹⁸⁸

V roce 2010 se konzervativci spojili s liberálními demokraty a vytvořili tak koalici. Cameron se téhož roku stal předsedou vlády, když Gordon Brown podal demisi. Pro Konzervativní stranu to znamenalo obrovské vítězství a vzpruhu po mnoha letech politického „strádání“. Cameron ihned vytvořil vládu z nové generace, čímž dodržel své předsevzetí, že stranu zmodernizuje.

Rozdělení ministerstev toryovcům podle Camerona:

Ministerstvo	financí	-	George Osborne
Ministerstvo	zahraničí	-	William Hague
Ministerstvo	zdravotnictví	-	Andrew Lansley

¹⁸⁶ The Rt David Cameron MP – GOV.UK [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www:

<<https://www.gov.uk/government/people/david-cameron#biography>>

¹⁸⁷ Peter Hitchens: The main parties now ignore public opinion|politics|The Guardian [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www: <<http://www.theguardian.com/politics/2005/dec/14/conservatives.uk1>>

¹⁸⁸ David Cameron – Wikipedie [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/David_Cameron#Kari.C3.A9ra>

Liberální demokraté pak obsadili zbylá ministerstva + 15 postů náměstka.

Cameron vlastními slovy popsal důvod projednávání reformy politického systému, na kterém spolupracoval s Nickem Cleggem: „*Máme některé hluboké a naléhavé problémy, velký deficit, hluboké sociální problémy, politický systém potřebuje reformu*“ a dále dodal: „*Nick Clegg a já jsme političtí předáci, kteří chtějí dát stranou rozpory mezi stranami a pracovat tvrdě pro společné blaho a pro národní zájmy,*“¹⁸⁹

6.1 Budoucnost Konzervativní strany

Představu o budoucnosti Konzervativní strany má velice jasnou. Chce, aby se strana snažila přizpůsobit potřebám současného života lidí, cílem toho je dosáhnout opět vyhrát volby a dále pokračovat v reformě politického dění Spojeného království.

Chce poskytovat lidem a rodinám jak v Británii, tak ve světě možnost pomoci pokud je to nad jejich síly. Také chce dát lidem možnost získat lepší budoucnost v oblasti vzdělávání a finančního zabezpečení pro život.

Zjednodušení daňového systému a konkurovat Číně a Indii v soutěži o volná pracovní místa.

Dále se chce zbývat otázkou ekologického vývoje a zabránit tak globálním klimatickým změnám, které mají především pomoci Africkým státům v subsaharské oblasti, kde je současná situace nejvážnější a potřebuje okamžitou pomoc.

6.2 David Cameron a postoj k EU

Jako jeho předchůdci odmítá společnou evropskou měnu. Sice je Cameron otevřenější než byla M. Thatcherová nebo J. Major, ale i on zastával názor, že by Evropská Unie měla

¹⁸⁹ Británie zná složení vlády, politici našli společnou řeč | Týden.cz [online], [cit. 2014-28-5] dostupný z www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/britanie-zna-slozeni-vlady-politici-nasli-spolecnou-rec_168641.html#.U7ILd0A0_Ew>

brzdit v evropské integraci. Zastává názor, že by EU neměla zasahovat do tolika věcí členských států, které si dokážou své problémy vyřešit za pomoci vlastních sil.

Jak je známo, EU ovlivňuje veškeré regule členských států, což se Cameronovi nelíbí ze všeho nejvíc. Osočuje se, že EU je mnohem byrokratičtější, než tomu bylo v minulosti a hodlá se proti tomu tvrdě bránit.¹⁹⁰

Sám ve svém politickém programu zmiňuje: „*Naše zahraniční politika musí být založena na touze angažovat se v celém světě jako přední zastánci liberálních hodnot. Musíme zastavit obsesi Evropské unie prohlubovat integraci, argumentovat tím, že chceme Evropu národních států, otevřenou světu za evropskými hranicemi: Severní Americe, východní Asii, Střednímu Východu a Africe.*“¹⁹¹

V současnosti se probírá, zda-li Spojené království vystoupí z EU. Tato hrozba ze strany Camerona nepřinese Británii nic dobrého stejně jako Evropské Unii. Juncker s Cameronem jednají o možných cestách spolupráce, aby se předešlo tomuto radikálnímu postoji.

Jeden z evropských diplomatů hovoří o této situaci s médii: „*V Evropě převládá názor, že Británie nakonec procitne a nebude tak hloupá, aby EU opustila, což zároveň znamená, že my ostatní půjdeme jen tak daleko, abychom Británii pomohli.*“¹⁹²

Británie tedy nakonec dosahuje svého a donutí tak Evropskou Unii řešit vlastní vývoj v integraci států, které již platí jednotnou měnou. Cameron tím sice prohrává, protože nominace J.C. Junckera na post Evropského komisaře je v nenávratnu. Na tiskové konferenci toto okomentoval sám Cameron: „*Někdy musíte prohrát bitvu, abyste mohli vyhrát válku.*“

Stále se trefuje do Evropské unie, že strká nos do věcí, které, jak je již zmíněno v předchozích odstavcích, si mohou členské státy vyřešit sami. S tímto výrokem souhlasil i

¹⁹⁰ SVĚŘÁKOVÁ, Nela: Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-15-5] dostupný z [www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>](http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf)

¹⁹¹ David Cameron; Budoucnost Konzervativní strany|Listy [online], [cit. 2014-02-6] dostupný z [www: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=056&clanek=060523>](http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=056&clanek=060523)

¹⁹² Cameronovy hrozby vystoupením Británie z EU plané?|Týden.cz [online], [cit. 2014-13-6] dostupné z [www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/cameronovy-hrozby-vystoupenim-britanie-z-eu-plane_311637.html#.U7IPYEA0_Ew>](http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/cameronovy-hrozby-vystoupenim-britanie-z-eu-plane_311637.html#.U7IPYEA0_Ew)

Jose Barroso, který je aktuálním šéfem Evropské komise a komentuje to slovy: „*Už dlouho říkám, že EU musí být velká ve velkých věcech a malá ve věcech malých*“¹⁹³

Otázkou se nabízí, jestli Cameron setrvá na místě předsedy vlády i v dalších letech. A zda se EU bude řídit i nadále svými postupy a riskovat tím tak odchod Británie z EU.

6.3 M. Thatcherová versus D. Cameron

V této podkapitole se podíváme na základní rozdíly politických názorů roku 1979 a roku 2010, kde v obou případech na místě předsedy vlády byl zástupce Konzervativní strany.

- 1) Thatcherová zastávala názor, že evropské společenství by mělo řešit především aktuální problémy visící nad Evropou. Kdežto Cameron svým názorem poukazuje na ekonomickou situaci, kterou by způsobilo globální otevírání se světu.
- 2) Thatcherová preferovala podporu podnikatelům a velkým firmám. Cameron se zaměřuje především na prostý lid a jejich maloobchody.

Toto jsou hlavní dva znaky, kde se Cameron s Thatcherovou ideologií rozchází. V ostatních případech jde Cameron ve stopách Thatcherové, jen v modernější verzi, která by se měla přizpůsobovat měnící se době.

¹⁹³ Summit slíbil Británii, že EU bude řešit její obavy z vývoje unie|Týden.cz [online], [cit. 2014-13-6] dostupné z [www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/summit-slibil-britanii-ze-eu-bude-resit-jeji-obavy-z-vyvoje-unie_311418.html#.U7Iaz0A0_Ew>](http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/summit-slibil-britanii-ze-eu-bude-resit-jeji-obavy-z-vyvoje-unie_311418.html#.U7Iaz0A0_Ew)

7. Závěr

Ve své práci jsem se zabývala problematikou postoje Konzervativní strany Velké Británie k Evropské unii v letech 1981 až 2010 s přihlédnutím na období, kdy premiéry VB byli členové této strany.

V první kapitole samotné práce je pro lepší porozumění dalšímu textu stručně shrnuta historie Konzervativní strany Velké Británie, aniž by byl čtenář nucen zacházet do hlubších podrobností.

Další kapitola se zabývá osobností bezesporu nejvýraznější. Vláda Margaret Thatcherová se vyznamenala velkými úspěchy, které byly střídány značnými propady. Snad i proto je poměrně neuvěřitelné, že tato energická a svérázná dáma vydržela kormidlovat koráb Konzervativní strany na vítězné vlně tak dlouho. Jsou zde shrnuty a popsány hlavní kroky, které „Železná lady“ podnikla na poli zahraniční politiky. Tam, kde mi to přišlo vhodné, jsem také stručně uvedla, co se mezitím dělo na britské domácí politické scéně, protože rozhodnutí, která musela Margaret Thatcherová učinit, bylo neskutečné množství a zdaleka se neomezovala právě a jen na zahraniční politiku.

Ačkoli Thatcherová provedla řadu kontroverzních opatření, která někdy vypadala až bezcitně (jako například vypořádání se s britskými horníky), musí se ocenit její odvaha a vůle ke změnám. Mezi celou řadou ustrašených politiků, kteří se z populistických důvodů báli více zasáhnout do stále se zhoršujícího ekonomického stavu země, působila Thatcherová jako závan svěžího větru. O to více je překvapivé, že takového úspěchu v prostředí britského konzervatismu a tradicionalismu dosáhla žena.

Ve vztahu k Evropskému Společenství byla Thatcherová vždy přímá a jasně formulovala své názory, ať už ohledně financování ES, nebo vzniku společné měny, jehož byla jasným odpůrcem. Jako největší přínos vidím její snahu o sblížení Evropy (později i Ruska) se Spojenými státy americkými a myslím si, že pro tuto problematiku nikdo neudělal více práce než ona. Thatcherová tak prošlapala cestu k jednání s Amerikou pro mnoho států.

Kapitola třetí se zabývala postavou Johna Majora, za jehož vlády jakožto britského premiéra došlo k řadě mezinárodně významných událostí, na které byla nucena Velká Británie reagovat. Major bohužel nikdy nedosahoval kvalit své předchůdkyně, a tak možná i proto se

Konzervativní strana pomalu blížila ke dnu pomyslného moře britské politické scény. Pravděpodobně právě kvůli vnitrostranickému pnutí se Major nedokázal na poli zahraniční politiky prosadit jako jasný vůdce svého státu. Jeho postoj byl velmi podobný postoji Margaret Thatcherové a nepřinášel žádné velké změny, kterých však bylo v daném období třeba. Špatná finanční situace uvnitř státu ho navíc zaměstnávala více, než zahraniční politika. I přesto se za jeho vlády podařilo projednat několik velmi významných dokumentů, jako byla například Maastrichtská smlouva z roku 1992, kde si Británie i dokázala prosadit jistou autonomii. V roce 1997 ale došlo k historicky velmi drtivé porážce ze strany Labouristů vedených charismatickým Tonym Blairem, čímž už se dostáváme k tématu další kapitoly.

Pobyt v opozici Konzervativní straně alespoň zpočátku nesvědčil. Její snahy o znovunabytí voličské důvěry se nesečkávaly s úspěchem i přes několik výměn stranických leaderů. Po přelomů tisíciletí došlo celosvětově k několika událostem, které formovaly myšlení konzervativců, ať už byli u moci, nebo v opozici. Hrozba celosvětového terorismu nabyla obludných rozměrů a jednotlivé státy byly nuceny zaujmout k tomu nějaký postoj. Konzervativní strana si vybrala cestu spolupráce s USA, což bylo jistě dobrým krokem vpřed. Stále však zůstávala v zajetí tradičních thatcherovských názorů a zásad, o čemž ji přesvědčily i prohrané volby z roku 2001, při kterých zbytečně poukazovala na problémy přílišného podléhání Británie zájmům EU a problematiku přechodu libry na euro. Voliči jí jasně dokázali, že tyto otázky nebyly aktuální v daném období.

S postavou Davida Camerona získává strana opět charismatického vůdce, který je schopen pro ni získat vítězství a možnost podílet se na vládě. Celkově dochází k oživení strany a také k jejímu omlazení. Strana si ponechává i do budoucna část svých konzervativních zásad, ale je i přes potíže připravena jednat o podmínkách neodstoupení z Evropské unie, což by bylo vážnou chybou jak pro Velkou Británii, tak pro Evropskou unii, jejíž je významným členem.¹⁹⁴

¹⁹⁴ pozn.aut. V době dokončování této práce vyšly najevo výsledky voleb do parlamentu ve Velké Británii. Vyhrála opět Konzervativní strana, takže pokud Cameron dodrží své předvolební sliby, můžeme v blízké době očekávat referendum ohledně setrvání Velké Británie v Evropské Unii.

8. Resumé

The United Kingdom is a country with strong influence of traditions. Therefore the political situation is much more stable than in other countries. In the United Kingdom there are two major political streams – Labour and Conservative parties. The bachelor dissertation is mostly focused on the Conservative Party in the years 1981 – 2010 and its foreign policy.

The dissertation is divided into several main parts. In the first part it is presented the brief history of the Conservative Party in the United Kingdom as it is important to explain political and social background of the country.

The second part is dedicated to the most important leader of the Conservative Party – Margaret Thatcher. In this part it is showed the course of Margaret Thatcher’s political career which has several rises and falls. It is described the most significant steps which this “Iron lady” had to take. The main outcome of Margaret Thatcher’s leadership was strong and stable dominance of the Conservative Party in the United Kingdom for eleven years.

Third part is focused on the political role of John Major which had to deal with unstable foreign situation in the worlds. Unfortunately John Major didn’t have as strong attitude as his predecessor therefore the Conservative Party headed towards the most devastating political defeat due to charismatic leader of the Labour Party – Tony Blair

The last chapter is describing the period in which the Conservative Party had to deal with their position in opposition where there were several leaders. However the Conservative Party fails to regain the former political strength.

That changed after arrival of new strong leader, David Cameron, the Conservative Party came stronger and won the election. In terms of foreign policy, David Cameron had to cope with expansion of worldwide terrorism.

Nowadays the United Kindom is dealing with the decision whether it should stay in European Union. Many experts say that it would be devastating mistake for the country.

9. Seznam pramenů a literatury

Knihy:

- 1) BLAIR, Tony: *Moje cesta*. [Z angl. orig. přel.]: JENÍK, Tomáš. Praha, Nakl. Práh, 2011. ISBN 978-80-7252-336-8
- 2) FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno, Nakl. Barrister&Principal, 1999. ISBN 80-85947-44-7
- 3) FIALA, Petr-PITROVÁ, Markéta: *Evropská Unie*. Brno, Nakl. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010. ISBN 978-80-7325-223-6
- 4) FIDLER, Jiří-PLECHANOVÁ, Běla: *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941-1995*. Praha, Nakl. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. ISBN 80-85241-79-X
- 5) HAD, Miloslav – PIKNA, Bohumil: *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha, vydalo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001. ISBN 80-86506-01-0
- 6) HARRIS, Robin: *Nezlomná*. [Z angl. orig. přel.]: CALDA, Miloš. Havlíčkův Brod, Nakl. LEDA, 2014. ISBN 978-80-7335-384-1
- 7) HORÁK, Slavomír: *Afgánský konflikt*. Praha, Nakl. Public History a Petit, 2005. ISBN 80-86445-17-8
- 8) HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*. Praha, Nakl. Lidové Noviny, 1999, s.30-31. ISBN 80-7106-335-5
- 9) KROUPA, Jiří: *Slovník soudobé politiky a mezinárodních vztahů*. Praha, Nakl. Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-568-7
- 10) LUŇÁK, Petr. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha, Nakl. Libri, 1997. ISBN 80-85983-29-X
- 11) NÁLEVKA, Vladimír: *Světová politika ve 20. století (II.)*. Praha, Nakl. Aleš Skřiváň ml., 2000. ISBN 80-902261-6-7
- 12) *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných znalostí*. Praha, J. Otto, 1888-1909, sv. 25. ISBN 978-80-7185-439-5
- 13) POLEDNE, Aleš: *Největší moderní války. Od Koreje po Irák*. Praha, Nakl. Volvox Globator, 2004, s.49. ISBN 80-7207-553-5

- 14) ROVNÁ, Lenka: *Premiérka Jejího Veličenstva*. Praha, Nakl. Evropského kulturního klubu, 1991. ISBN 80-85212-18-8
- 15) THATCHER, Margaret: *Roky na Downing street*. [Z angl. orig. přel.]: MIKEŠ, Antonín-PITTER, Prokop-VACKOVÁ, Alena. Praha, Nakl. Naše vojsko, 1996. ISBN 80-206-0471-5
- 16) THATCHEROVÁ, Margaret: *Umění vládnout strategie pro svět v pohybu*. [z angl. orig. přel.]: GEISLER, Eduard. Praha, Nakl. Prostor 2003. ISBN 80-7260-089-3
- 17) VEBER, Václav: *Dějiny sjednocené Evropy*. Praha, Nakl. Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-570-8
- 18) VESELÝ, Zbyněk: *Dějiny mezinárodních vztahů*. Plzeň, Nakl. Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-278-3
- 19) WASSON, Ellis: *Dějiny moderní Británie*. [Z angl. orig. přel.]: ZNAMENÁČEK, Tomáš. Praha, Nakl. Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3267-1
- 20) WATKINS, Alan: *A conservative coup*. Londýn, Nakl. Duckworth, 1991. ISBN 0-7156-2386-9
- 21) WEIGHT, Richard: *Patriots: National Identity in Britain 1940-2000*. Londýn, Nakl. Macmillan, 2002. ISBN 0-333-73462-9

Denní tisk:

- 1) APPLE Jr., R.W.: BRITAIN QUESTIONS 'STAR WARS' PLAN. *The New York Times*, 16. March. [online]. [cit. 2015-15-6]; dostupný na [www: <http://www.nytimes.com/1985/03/16/world/britain-questions-star-wars-plan.html>](http://www.nytimes.com/1985/03/16/world/britain-questions-star-wars-plan.html)
- 2) AITKEN, Ian: Thatcher takes over No. 10. *The Guardian*, 4. May 1979, p.1.
- 3) DESBOROUGH, John-MELLOR, Philip: QUEEN VICTORIOUS! Margaret the triumphant. *Daily Mirror*, 12. February 1975, No. 22 098, p.1.
- 4) Maggie, the 'Iron Lady'. *The Sunday Times*, 25. January 1976, p.3.

Internetové zdroje:

- 1) 1991 Válka v Perském zálivu [online]. [cit. 2014-27-5]; dostupný z [www: <http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/58297#58297>](http://forum.valka.cz/viewtopic.php/p/58297#58297)

- 2) 1979 UK General election results, manifestos, PMs biography | UK Political Info [online]. [cit. 2015-21-5]; dostupný na www: <<http://www.ukpolitical.info/1979.htm>>
- 3) A Party History: A Party History [online]. [cit. 2015-21-5]; dostupný na www: <<https://www.conservatives.com/~media/Files/Downloadable%20Files/A%20Party%20History.ashx?dl=true>>
- 4) BBC History – Margaret Thatcher [online]. [cit. 2014-15-6]; dostupný na www: http://www.bbc.co.uk/history/people/margaret_thatcher
- 5) BBC News – What is Thatcherism? [online]. [cit. 2014-30-5]; dostupný na www: <<http://www.bbc.com/news/uk-politics-22079683>>
- 6) BBC NEWS |Middle East|Saddam Hussein executed in Iraq [online], [cit. 2014-26-6] dostupný z www: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6218485.stm>
- 7) BBC NEWS| In Depth [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www: <<http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457033/html/>>
- 8) BBC NEWS|South Asia|Afghanistan opium at record high [online], [cit. 2014-27-6] dostupný z www: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/6965115.stm>
- 9) BBC NEWS|UK|Politics|Howard hit out at Bush aides [online], [cit. 2014-27-6] dostupný z www: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/3608006.stm>
- 10) Biography of Sir John Major [online]. [cit. 2015-20-4]; dostupný z www: <<http://www.johnmajor.co.uk/bio.html>>
- 11) Black Wednesday: The day that Britain went over the edge – Telegraph [cit. 2014-15-5] dostupný na www: <<http://www.telegraph.co.uk/finance/currency/9533474/Black-Wednesday-The-day-that-Britain-went-over-the-edge.html>>
- 12) Blairova vláda před invazí vyjednávala o irácké ropě – Novinky.cz [online], [cit. 2014-26-6] dostupný z www: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/231247-blairova-vlada-pred-invazi-vyjednavala-o-iracke-rope.html>>
- 13) BORŮVKA, Michal: *Vliv války v Iráku na transatlantické vztahy*. Brno, 2007. [online]. [cit. 2014-12-5] dostupný na www: <http://is.muni.cz/th/144523/fss_m/>
- 14) Britain and America: Iain Duncan Smith argues that it is even more important that we prevail in Iraq than in Afghanistan [online], [cit. 2014-26-6] dostupný z www: <http://britainandamerica.typepad.com/britain_and_america/2007/09/it-is-even-more.html>
- 15) Británie zná složení vlády, politici našli společnou řeč|Týden.cz [online], [cit. 2014-28-5] dostupný z www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/britanie-zna-slozeni-vlady-politici-nasli-spolecnou-rec_168641.html#.U7ILd0A0_Ew>
- 16) Cameronovy hrozby vystoupením Británie z EU plané?|Týden.cz [online], [cit. 2014-13-6] dostupné z www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/cameronovy-hrozby-vystoupenim-britanie-z-eu-plane_311637.html#.U7IPYEA0_Ew>
- 17) CEVRO – konzervativní strana po odchodu Thatcherové [online]. [cit. 2014-05-6] dostupné na www: <<http://www.cevro.cz/cs/66217-konzervativni-strana-odchodu-thatcherove>>
- 18) Conservative party (UK) [online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Conservative_Party_%28UK%29>
- 19) David Cameron – Wikipedie [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/David_Cameron#Kari.C3.A9ra>

- 20) David Cameron; Budoucnost Konzervativní strany|Listy [online], [cit. 2014-02-6] dostupný z www: <<http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=056&clanek=060523>>
- 21) DOPIERALLA, Jakub. *Strategická obranná iniciativa v kontextu britsko-amerických vztahů*. [online]. [cit. 2015-15-6]; dostupný na www: <<http://postnito.cz/strategicka-obranna-iniciativa-v-kontextu-britsko-americkych-vztahu/>>
- 22) Essential Margaret Thatcher [online]. [cit. 2014-30-5]; dostupný na www: <<http://www.margareththatcher.org/essential/biography.asp>>
- 23) FIALOVÁ, Barbora: *Zahraniční politika Majorovy vlády*. Praha, 2013. [online]. [cit. 2015-15-5] dostupný z www: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120137270>>
- 24) History of Baroness Margaret Thatcher online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na www: <<https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/margaret-thatcher>>
- 25) History of Sir John Major – GOV.UK. [cit. 2014-13-5] dostupný na www: <<https://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/john-major>>
- 26) How Margaret Thatcher became a ‘Milk Snatcher’ [online]. [cit. 2014-25-5]; dostupný na www: <<http://www.telegraph.co.uk/news/politics/7932963/How-Margaret-Thatcher-became-known-as-Milk-Snatcher.html>>
- 27) Iain Duncan Smith MP [online],[cit. 2014-25-6] dostupný z www: <http://www.conservatives.com/OurTeam/Members_of_Parliament/Duncan_Smith_Iain.aspx>
- 28) JEČMENOVÁ, Kristýna: *Anglo-americké vztahy po skončení studené války*. Plzeň, 2013. [online]. [cit. 2014-12-5] dostupný na www: <<https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/7879/BP.pdf?sequence=1>>
- 29) Jednotný evropský akt [online]. [cit. 2014-13-6]; dostupný z www: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm>
- 30) John Major – Wikipedie [online]. [cit. 2014-20-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/John_Major>
- 31) JOHNSON, Maureen: Thatcher threatened by Conservative revolt. In *The Ledger*, 23.3.1981. [online]. [cit. 2014-21-6]; dostupný z www: <http://news.google.com/newspapers?id=t9IvAAAIAIAJ&sjid=Q_sDAAAIAIAJ&pg=6967,2516703&dq=opinion+poll+thatcher&hl=en>
- 32) Maastrichtská smlouva o Evropské unii. [cit. 2014-13-5] dostupný na www: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm>
- 33) Margaret Thatcherová – Wikipedie [online]. [cit.2014-12-6] dostupný na www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Margaret_Thatcherov%C3%A1>
- 34) Michael Howard, Wikipedia, the free encyclopedia [online]. [2014-26-6] dostupný z www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Howard>
- 35) Militaria - Tématický server v oboru vojenství [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www: <www.militaria.cz/cz/clanky/valky-a-valecnici/valka-o-falklandske-ostrovy.html>
- 36) Peter Hitchens: The main parties now ignore public opinion|politics|The Guardian [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www: <<http://www.theguardian.com/politics/2005/dec/14/conservatives.uk1>>

- 37) Pouštní bouře na burze – válka v Perském zálivu 1990/91 | peníze.cz [online]. [cit. 2014-10-5] dostupný na www: <<http://www.penize.cz/dan-z-prijmu-fyzickych-osob/15224-poustni-boure-na-burze-valka-v-perskem-zalivu-199091>>
- 38) President's Address to the Nation [online], [cit. 2014-26-6] dostupný z www: <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/01/20070110-7.html>>
- 39) Quote by Winston Churchill [online]. [cit. 2014-03-6]; dostupný na www: <<http://www.goodreads.com/quotes/16489-never-give-in-never-give-in-never-never-never-never-in>>
- 40) Reaganova doktrína – Wikipedie [online]. [cit. 2014-20-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Reaganova_doktr%C3%ADna>
- 41) Roky na Downing street [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www: <<http://www.revuepolitika.cz/clanky/35/roky-na-downing-street>>
- 42) Saddám měl zůstat u moci, války v Iráku a Afghánistánu byly chybou, bilancují v Británii – Novinky.cz [online], [cit. 2014-02-6] dostupný z www: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/337753-saddam-mel-zustat-u-moci-valky-v-iraku-a-afghanistanu-byly-chybou-bilancuji-v-britanii.html>>
- 43) Studená válka – Wikipedie [online]. [cit. 2014-18-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Studen%C3%A1_v%C3%A1lka>
- 44) Summit slíbil Británii, že EU bude řešit její obavy z vývoje unie | Týden.cz [online], [cit. 2014-13-6] dostupné z www: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/summit-slibil-britanii-ze-eu-bude-resit-jeji-obavy-z-vyvoje-unie_311418.html#.U7Iaz0A0_Ew>
- 45) SVĚŘÁKOVÁ, Nela: *Euroskepticismus a Konzervativní strana po odchodu M. Thatcherové*. Brno, 2008. [online]. [cit. 2014-24-5]; dostupný z www: <http://is.muni.cz/th/102442/fss_b/bakalarska_prace1.pdf>
- 46) Tamworth Manifesto – Wikipedia [online]. [cit. 2014-05-6]; dostupný na www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Tamworth_Manifesto>
- 47) The Rt David Cameron MP – GOV.UK [online], [cit. 2014-28-6] dostupný z www: <<https://www.gov.uk/government/people/david-cameron#biography>>
- 48) The Rt Hon David Cameron MP – GOV.UK [online], [cit. 2014-20-6] dostupný z www: <<https://www.gov.uk/government/people/david-cameron#biography>>
- 49) Válka o Falklandy – Wikipedie [online]. [cit. 2014-26-6]; dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_o_Falklandy>
- 50) Válka v Afghánistánu – klid zbraní v nedohlednu – Svět – ČT24 – Česká televize [online], [cit. 2014-25-6] dostupný z www: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/138532-valka-v-afghanistanu-klid-zbrani-v-nedohlednu/?mobileRedirect=off>>
- 51) Válka v Afghánistánu seje smrt, napsal britský voják Brownovi. Čeká ho soud | právy.ihned.cz – Svět [online], [cit. 2014-27-6] dostupný z www: <<http://zpravy.ihned.cz/c1-37967430-valka-v-afghanistanu-seje-smrt-napsal-britsky-vojak-brownovi-ceka-ho-soud>>
- 52) Válka v Iráku – Wikipedie [online], [cit. 2014-18-6] dostupný z www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Ir%C3%A1ku>

- 53) Válka v Iráku – Wikipedie [online]. [cit. 2014-10-5] dostupný na www:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Ir%C3%A1ku#1991.E2.80.932003:_Bezletov.C3.A9_z.C3.B3ny>
- 54) Válka v Zálivu – Wikipedie [online]. [cit. 2014-27-5]; dostupný z www:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Válka_v_Zálivu>
- 55) Ve Velké Británii začala mohutná stávková hnutí, která skončila v následujícím roce porážkou stávkujících -1984 – Ve stopách doby – Vyprávěj – Česká televize [online]. [cit. 2014-14-6]; dostupný z www:
<<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10266819072-vypravej/ve-stopach-doby/1984/368-ve-velke-britanii-zacala-mohutna-stavka-horniku-ktera-skoncila-v-nasledujicim-roce-porazkou-stavkujicich/>>
- 56) William Hague's European Policy [online]. [cit. 2015-01-6]; dostupný na www:
<<http://www.brugesgroup.com/eu/william-hague-european-policy.html?keyword=23>>
- 57) Winston Churchill – Wikipedia, the free encyclopedia. [online]. [cit. 2015-30-4]; dostupný na www: <https://en.wikipedia.org/wiki/Winston_Churchill>

10. Přílohy

Příloha č. 1

Jméno	Období vlády	Politická příslušnost
David Lloyd George	1916 – 1922	Coalition
Andrew Bonar Law	1922 – 1923	Conservative
Stanley Baldwin	1923 – 1924	Conservative
James Ramsay MacDonald	1924 – 1924	Labour
Stanley Baldwin	1924 – 1929	Conservative
James Ramsay MacDonald	1929 – 1931	Labour
James Ramsay MacDonald	1931 – 1935	Coalition
Stanley Baldwin	1935 – 1937	Coalition
Neville Chamberlain	1937 – 1940	Coalition
Winston Churchill	1940 – 1945	Coalition
Clement R. Attlee	1945 – 1951	Labour
Sir Winston Churchill	1951 – 1955	Conservative
Sir Anthony Eden	1955 – 1957	Conservative
Harold Macmillan	1957 – 1963	Conservative
Sir Alec Frederick Douglas-Home	1963 – 1964	Conservative
Harold Wilson	1964 – 1970	Labour
Edward Heath	1970 – 1974	Conservative
Harold Wilson	1974 – 1976	Labour
James Callaghan	1976 – 1979	Labour
Margaret Thatcher	1979 – 1990	Conservative
John Major	1990 – 1997	Conservative
Tony Blair	1997 – 2007	Labour
Gordon Brown	2007 – 2010	Labour
David Cameron	2010 –	Coalition

Zdroj: British Prime Ministers Since 1770 [online]. Dostupný na [www:
http://www.infoplease.com/ipa/A0108099.html](http://www.infoplease.com/ipa/A0108099.html)